СУБОТА, 7 ТРАВНЯ 2005 РОКУ. № 83 (3583)

ГАЗЕТА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ
УКРАЇНИ

Голос України

ЗА ПЕРЕМОГУ!

9 травня 1945 року Михайлові Сердюку випало бути днювальним по кубрику на плавбазі «Очаків»:
— Десь о четвертій ранку «зашкварчали тарілки»: приклав вухо — позивні Москви, спеціальне урядове повідомлення! Я вмикаю на всю гучність! Усі обурюються: чого, мовляв, спати не даєш? Хтось спересердя навіть черевиком у мене шпурнув!
Демобілізувався Михайло Володимирович у квітні 1949-го старшим матросом. Однак за документами й нині залишається... юнгою!
— Дуже цим пишаюся: спробуйте-но бути юнгою в 77 років!

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

А в серпні 1943-го було так.

— Мишко, є справа, вимикай верстат! Через комсомол триває набір до школи юнг! — крикнув Валя Петров своєму п'ятнадцятирічному другові Мишку Сердюку, колезі по евакуйованому в Куйбишев із Воронежа авіаційному заводу.

По дорозі в Архангельськ, на відбірну комісію, Мишко разом із білорусом Васею Переднею в ешелоні встигли роздягнути догола в «двадцять одне» компанію «блатяг».

— У школі юнг нас навчали чудові хлопці, — згадує нині сивочолий ветеран Михайло Володимирович Сердюк. — Не лише професії, а й морських справ: щоб на флоті не послали «з відром за парою» чи «пити чай на клотик» (посміхаючись, ветеран пояснює, що клотик — це верхівка щогли).

По закінченні школи в жовтні 1944-го новоспечений юнга-радист одержав направлення на Чорноморський флот, в оперативний штаб Першої ордена Ушакова першого ступеня бригади тралення.

Нині юнга Сердюк теж полюбляє «пошкварчати тарілками»: має в квартирі власну радіостанцію і спілкується з країнами різних континентів.

Вітання Голови Верховної Ради України з нагоди 60-ї річниці Перемоги

У ряду свят, які щороку приходять на нашу землю, незгасною і нетьмяніючою зіркою першої величини залишається День Перемоги. В ньому, як барви на вічному полотні історії та людського буття, переплелися радість і скорбота, гордість і гіркота, біль і надія.

Шість десятиліть минає відтоді, як над Європою змовкли воєнні громи і з її карти було стерто останню коричневу пляму. Я щиро радий привітати з цією датою вас, дорогі співвітчизники, — доблесних ветеранів і спадкоємців їхньої слави.

Світлий ювілей, підносячи в наших серцях хвилю синівських чуттів, спонукає ще раз звернутися до тих вікопомних днів, кожен з яких вирішував долю всієї цивілізації.

Нікому і ніколи не відтворити вичерпну, точну та об'єктивну картину того велетенського протистояння. Небаченими були його масштаби, заплутаними і суперечливими — політичні підтексти, трагічно-неосяжними — втрати, страждання і муки. Багато що вже загубилося за імлою прожитого, назавжди осіло у нерозсекречених документах, відходить з очевидцями та учасниками далеких подій. А разом із заповненням «білих плям» минулого частішають спроби заднім числом багато що в ньому «підправляти».

Висновки та оцінки можуть бути різні. Але свято Перемоги має залишитися таким, яким воно було для тих, хто його виборов, яким увійшло у свідомість воєнного покоління. Всупереч невблаганним законам часу і примхливим політичним вітрам людська пам'ять повинна берегти й нести далі велику правду про війну.

Ця правда у тому, що історія назвала головним творцем Перемоги народ, для якого війна була і Великою, і Вітчизняною не лише за назвою, а й за самою її глибинною сутністю. Бо він, прийнявши на себе найстрашніший удар і не зламавшись під неймовірною ношею, відстояв перед силами агресії, нелюдськості і зла найдорожче — свою землю, свою оселю та долю. А разом з тим і цілий світ.

Ми в неоплатному боргу перед ними всіма, живими і полеглими.

Перед мільйонами тих, хто стояв до останнього на передовій і за лінією фронту, кому випали сліпучі миттєвості подвигу і многотрудні ратні дні та ночі, для кого шлях на війні завершився під скромними обелісками або у братських могилах, і кому судилося повернутися з неї живим.

Перед трудівниками тилу, для яких вищий сенс тих голодних і холодних років сконцентрувався у гаслі «Все для фронту, все для Перемоги!».

Перед святою самопожертвою солдатських вдів, які несли до кінця разом з похоронками свій непідйомний хрест, не щадячи себе у праці, ставлячи на крило і виводячи в люди знедолених сиріт.

Перед дітьми війни, у яких вона відібрала найкращу пору життя.

Вклонімося доземно їхній сивині, їхнім нагородам і зраненим серцям!

Історія не знає держав і націй, які оплатили б такою ціною свій успіх у війні. Віроломство політиків і прорахунки полководців, усе, що спричинилося до тяжких поразок і колосальних втрат, жодною мірою не применшують пройденого та звершеного воїнами, які очистили від чужинської навали свою Вітчизну і прийшли у Європу — не завойовниками й озлобленими месниками, а визволителями-гуманістами. Саме такими запам'яталися вони людям, які по-братньому їх обнімали, засипали квітами або хоча б бачили, як це було.

Наші славні діди і батьки зробили все, щоб ми могли з честю та гордістю називати себе їхніми нащадками. І зі спокійною гідністю — як без запобігання перед кимось, так і без вивищення над іншими — пишатися своєю країною за її внесок у звитяжне завершення боротьби з фашизмом.

Сьогоднішня дата, переносячи нас у незабутні дні 1945-го, повертаючи до перебігу, наслідків та уроків минулої війни, має стати і нагадуванням про священний обов'язок перед поколінням, яке врятувало й залишило прийдешньому мир та життя на землі, — дорожити єдністю суспільства і всемірно її зміцнювати, знаходити шляхи до порозуміння між політиками та політичними силами, оберігати державу і народ від нових випробувань. Час уже зрозуміти всім і кожному, що війна закінчилася 60 років тому, і зосереджувати зусилля не на незгодах та чварах, а на злагодженій будівничій праці. Іншого просто не дано.

Від усього серця бажаю дорогим ветеранам щастя, здоров'я і добра, енергії та бадьорості духу. Нехай загальна любов, увага й тепло супроводжують вас скрізь і завжди — ви на це заслужили сповна.

Зі славним ювілеєм, шановні співгромадяни, святом, яке дарує нам непересічну можливість відчути себе єдиним великим народом, що керується ідеалами миру, гуманізму та прогресу!

Володимир ЛИТВИН.

Про що писали у травневі дні 1945 року «Радянська Україна» і «Правда», «Вашингтон пост», «Нью-Йорк таймс» і «Дейлі воркер», «Українське життя» в Торонто і «Батьківщина» в Парижі 1947-го?

А відкрийте сьогоднішній номер газети «Голос України» — дивіться і читайте! Це і є історія Перемоги.
Читайте «Голос», збережіть для нащадків! Як пам'ять.

БАТЬКАМ І ДІДАМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

ЗА ПЕРЕМОГУ!
СУБОТА, 7 ТРАВНЯ 2005 ■ № 83 (3583)

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

■ УРОЧИСТОСТІ

Потрібна не лакована історія

Голова Верховної Ради Володимир Литвин від імені українського парламенту привітав із 60-річчям Перемоги у Великій Вітчизняній війні ветеранів — колишніх народних депутатів та працівників апарату Верховної Ради і вручив їм цінні подарунки.

Виступаючи перед ветеранами, В. Литвин наголосив: із тієї страшної борні маємо винести декілька уроків. Насамперед — це потреба забезпечити єдність і згуртованість в Україні, щоб творити свій власний дім таким, про який мріяли, — облаштованим, затишним, і щоб з нами рахувалися у світі. Ще один урок — не можна розбудовувати суспільство без патріотичного виховання. «Потрібен дієвий, творчий патріотизм», —переконаний В. Литвин. І в цьому стане корисним досвід ветеранів.

«Нам не потрібна лакована історія, а потрібна правдива дійсність, бо лише з неї можна винести уроки, і лише на ній можна виховати нинішні й прийдешні покоління, — сказав В. Литвин. — Ми не можемо весь час йди вперед з повернутою головою назад, маємо творити майбутнє, залишивши ті дні, які для України є світлими святами, такими, якими вони запам'ятались. А більше мають зробити історики і дослідники».

Глава парламенту подякував колишнім фронтовикам і працівникам тилу за подвижництво, віру і той моральний стрижень, який вони пронесли крізь усе життя. А також за те, що, працюючи у Верховній Раді України у різні часи, вклали і свою цеглину в розбудову української державності.

Юліана ШЕВЧУК.

■ ФОТОФАКТ

Подружжя ветеранів Великої Вітчизняної війни Алла і Михайло Романови взяли участь у церемонії відкриття скульптурної композиції «Жінці Великої Вітчизняної війни» (парк «Перемога» Дніпровського району столиці).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

До нас їде президент Євросуду

9—10 травня Україну відвідає з візитом президент Європейського суду з прав людини Люціус Вільдхабер. 9 травня він візьме участь у засіданні «круглого столу» «Українське судочинство в контексті практики Європейського суду з прав людини», організованого за сприяння Бюро інформації Ради Європи і Міністерства юстиції.

Нині в Україні проживає більш як півмільйона безпосередніх учасників Великої Вітчизняної. Серед них майже 300 тисяч — інваліди та 250 тисяч —учасники бойових дій

ВЕТЕРАНИ, ПРОСИМО ВАС, ЖИВІТЬ!

Свята пам'ять про страшні дні війни повинна залишитись такою, якою пам'ятають її очевидці і творці Перемоги над фашистською навалою. Цю історію переписувати не можна і не треба. На цьому наголосив Голова Верховної Ради України Володимир Литвин під час учорашньої зустрічі з активом ветеранів Великої Вітчизняної війни в Луганську. Саме пам'ять про те, що у цій війні перемогли єдність та велике відчуття дружби між народами, має стати законом для всіх, переконаний глава парламенту.

«Ви вибороли велику Перемогу не лише для нас, а й для Європи, і всього світу», — зазначив Голова ВР. І додав, що треба завжди, і особливо 9 травня, пам'ятати про людей, які на фронтах і в тилу боролися з ворогом. І про тих, хто не повернувся додому, поклавши на вівтар Перемоги своє життя. А це — кожен другий солдат Луганщини з тих, які пішли на фронт.

Звертаючись до ветеранського активу, Володимир Литвин наголосив, що для нього висока честь вітати переможців. «Низький уклін і щира подяка від поколінь, які завдяки вам можуть жити і творити», — додав Голова ВР.

«Я хотів би вклонитися і воїнам шахтарських дивізій, бо саме з Луганщини почалося визволення України від німецько-фашистських загарбників», — наголосив він.

Вітаючи від імені Верховної Ради колишніх фронтовиків із 60-річчям Перемоги і вручаючи державні нагороди, він запевнив, що пам'ять про ту війну буде вічною. А нащадки гідно нестимуть естафету миру крізь роки й випробування. «На вас тримається Україна, на людях, які не лише визволили, а й відбудували державу, —додав Голова Верховної Ради. — Я не можу вам наказувати, але прошу вас жити. Щоб ми мали змогу чути і спогади, і правду. Бо правда — це ви».

Глава парламенту відвідав шпиталь ветеранів Великої Вітчизняної війни, а також поклав квіти до пілона Слави. Він запевнив, що парламент і надалі ухвалюватиме закони, спрямовані на підтримку ветеранів.

Голова ВР відвідав також святі місця Луганщини і був присутній на молебні за участю Владики Старобільського та Луганського Іоаннікія.

У планах цього дня — урочисті збори у льодовому палаці Сєвєродонецька, звідки вперше вестиме пряму трансляцію місцева ТК «СТВ». Саме вечірньою «прямою лінією» в телекомпанії завершиться програма перебування Голови Верховної Ради України на Луганщині.

Алла АНТИПОВА, Наталя ЯРЕМЕНКО.

Рада Європи — форум, де всі повинні мати рівні можливості

Про участь постійної делегації Верховної Ради України у другій частині сесії Парламентської асамблеї Ради Європи розповів її голова, народний депутат України Борис Олійник. ПАРЄ розглянула і прийняла резолюції з питань «Свобода преси та умови роботи журналістів у зоні конфліктів», «Законність утримання осіб на військовій базі США в Гуантанамо», «Ядерна програма Ірану: необхідність міжнародного реагування», «Допомога хворим наприкінці їхнього життя».

Борис Олійник поінформував про візит до Києва на запрошення Голови Верховної Ради України Володимира Литвина президента асамблеї Рене ван дер Ліндена та голів політичних груп ПАРЄ. Він також повідомив про ймовірне створення спеціальної комісії ПАРЄ з моніторингу парламентських виборів в Україні.

Під час сесії обговорили питання підготовки до третього саміту Ради Європи, що має відбутися 16—17 травня у Варшаві. Представники України внесли конкретні пропозиції до проектів політичної декларації та плану дій. «Наша держава принципово виступає за спрощення режиму взаємних поїздок громадян, сприяння вільному рухові капіталу та послуг між Україною та країнами — членами Ради Європи, зокрема ЄС», — зазначив Борис Олійник. Ще одна пропозиція української сторони до третього саміту стосується транскордонного співробітництва після останнього розширення ЄС. На жаль, підкреслив голова постійної делегації, у проектах документів саміту поки що не мала належного підтвердження роль Ради Європи як унікального загальноєвропейського форуму, де всі держави-члени мають рівні можливості для діалогу та співпраці.

Серед питань, що розглянула асамблея, була й доповідь комітету ПАРЄ з економічних питань і розвитку «Збільшення енергетичної вразливості Європи». Під час дебатів ПАРЄ заступник голови української делегації Анатолій Раханський вніс пропозицію: підготувати профільним комітетам асамблеї доповідь «20 років Чорнобильської катастрофи — наслідки та проблеми для Європи» і заслухати її на квітневій сесії 2006 року.

Яна СТАДІЛЬНА.

Тепер уже точно «ГУАМ»!

Узбекистан офіційно заявив про намір вийти з ГУУАМ. Керівництво країни пояснює своє рішення тим, що союз перетворився в суто політичну організацію. У листі президенту Молдови Володимирові Вороніну узбецький президент Іслам Каримов наголосив: «Через географічне положення Узбекистан не бачить можливостей реалізації своїх інтересів в галузі економіки і безпеки в рамках нових ініціатив і проектів, оголошених ГУУАМ, і тому виходить з цієї організації». Як зазначила прес-секретар президента Молдови Наталя Вішану, рішення про виключення Узбекистану з ГУУАМ може бути прийнято на спільному засіданні країн — членів цієї організації. Тепер блоку прийдеться повернуться до назви з однією буквою «У», яка існувала до 1999 року, поки до альянсу не приєднався Ташкент.

Віктор Ющенко візьме участь у параді

з нагоди 60-річчя Перемоги на Красній площі разом з главами держав, урядів і міжнародних організацій із 56 країн.

Уже до 13-ї години дня 9 травня Ющенко повернеться з Москви до Києва і візьме участь у всіх запланованих на цей день торжествах, сказала «ГУ» прессекретар Президента Ірина Геращенко. Зокрема, у проходженні колони ветеранів Хрещатиком та в солдатському обіді. Залишається тільки сподіватися, що в такому щільному графіку Президента знайдеться час для розмови з білоруським колегою Олександром Лукашенком про долю українців, затриманих 27 квітня під час мітингу в Мінську. Нагадаємо, що раніше Ющенко повідомив про такий намір, але Лукашенко заявив, що цієї зустрічі в його графіку не передбачено.

■ ФОТОФАКТ

Прем'єр-міністр України Юлія Тимошенко під час зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни біля будинку Кабінету Міністрів.

Фото Олександра ПРОКОПЕНКА (УНІАН).

 Наша держава принципово виступає за спрощення режиму взаємних поїздок громадян, сприяння вільному рухові капіталу та послуг між Україною та країнами ЄС

Ви перемогли, і ми переможемо!

Дорогі ветерани! Шановні співвітчизники!

9 травня 2005 року виповнюється 60 років Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 років.

І що далі в часі віддаляється від нас переможний травень 1945 року, то величніше постає перед усім людством історичне значення цього безприкладного, безсмертного подвигу радянського народу.

Фашисти розраховували, що раптовість агресії, звіряча жорстокість зламають опір нашої армії і радянського народу.

Однак ворог жорстоко прорахувався. На священний захист рідної землі стали виховані Комуністичною партією воїни Червоної Армії і добровольці народних ополчень, стали чоловіки й жінки, мешканці міст і сіл, робітники і колгоспники, комуністи й безпартійні, люди всіх поколінь, національностей, віросповідань.

Смертельна загроза нависла і над нашою рідною Україною, яка опинилася в епіцентрі велетенської смертельної битви. За гітлерівським планом, вона мала стати частиною «великонімецького простору», аграрно-сировинним додатком третього рейху. 80 відсотків українців повинні були бути знищені, а решта — стати робочою худобою в завойовників.

Тривожним набатом пролунали на весь світ слова Миколи Бажана:

В нас клятва єдина і воля єдина,
Єдиний в нас клич і порив:
Ніколи, ніколи не буде Вкраїна
Рабою німецьких катів!

1418 днів і ночей найкривавішої війни XX століття спресувалися в єдиний великий подвиг мільйонів радянських людей, котрі героїчно билися за рідну землю, за свої будинки і свої родини, мужньо відстоювали право на життя і на майбутнє, вели справедливу, визвольну війну проти оскаженілих загарбників, претендентів на світове панування. Це була воістину всенародна битва проти ненависного ворога.

Головним творцем Великої Перемоги став багатонаціональний радянський народ, котрий здійснив подвиг, рівного якому історія не знала. Високу військову майстерність, небачену стійкість, масовий героїзм продемонструвала доблесна Радянська Армія. У надзвичайно складних умовах кували зброю Перемоги самовіддані трудівники тилу. Ні вдень, ні вночі не давали спокою окупантам партизани й підпільники, в лавах яких мужньо боролися більш як мільйон чоловік.

Організатором і натхненником перемоги у Великій Вітчизняній війні була Комуністична партія. За роки війни кандидатами і членами партії стали більш як 9,5 мільйона чоловік. 3 мільйони комуністів загинули смертю хоробрих. Саме комуністи першими піднімалися в атаку, стали ядром морально-політичної єдності нашого народу.

Жодна з воєн в історії цивілізації не призводила до таких масштабних і докорінних всесвітньо-історичних змін, як Велика Вітчизняна війна. Радянський Союз разом зі своїми союзниками по антигітлерівській коаліції визволив людство від смертельної загрози фашистського поневолення.

Жорстока війна залишила в пам'яті людей незагойні рани, блискавкою спопелила, пронизала серця і душі, обпалила кожний будинок і родину, долю кожної людини.

Ми пам'ятаємо про кожну краплю крові, про кожну сльозу, пролиту нашим народом. Дбайливо зберігаємо нагороди наших дідів, батьків і матерів, їхні фронтові листи і фотографії.

Ми у вічному боргу перед тими, хто зі славою повернувся з фронтових і партизанських доріг, хто недосипав і недоїдав на заводах і фабриках, на полях і фермах, хто тяжко страждав, одержуючи похоронки, кого душив у неволі чужоземний чобіт. Та хоч би які слова подяки і захоплення ми сьогодні говорили, хоч би що зробили для вас, цього все одно буде дуже мало порівняно з тим, що зробили для нас, для держави ви, наші дорогі ветерани, герої фронту і тилу.

Але найбільший неоплатний борг у нас перед тими, хто не дожив до світлого переможного дня, чиї імена навічно викарбувані на пам'ятниках і обелісках, ввійшли в пісні, спогади і легенди, хто не повернувся до рідної домівки — до матерів, котрі виплакали свої очі, до дружин, які зберегли свою вірну любов, до дітей, що не знали батьківської ласки.

Нам, спадкоємцям слави героїв Великої Вітчизняної війни, дісталося у спадщину найдорожче — Батьківщина. Любити її, зміцнювати її могутність — нам.

Дорогі ветерани!

Ми щиро вдячні вам за вірність обов'язку, за твердість духу, за Перемогу. Ваша Перемога — це і наша Перемога. Ви перемогли, і ми переможемо!

Щиро поздоровляю вас, весь народ України, наших зарубіжних друзів зі світлим святом Перемоги. Бажаю всім міцного солдатського здоров'я, довгих років мирного життя, щастя і благополуччя.

Вічна слава героям!
Вічна пам'ять полеглим!

Петро СИМОНЕНКО.
Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

Дорогі ветерани Великої Вітчизняної війни — учасники бойових дій і трудового фронту!

Від імені Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів сердечно вітаю вас з 60-річчям Великої Перемоги.

Друга світова війна та її вирішальна складова — Велика Вітчизняна війна — за своїми масштабами, людськими і матеріальними втратами не має аналогів у світовій історії.

Ми пишаємося тим, що ви, дорогі ветерани, разом з народами країн Співдружності незалежних держав, виявляючи масовий героїзм і незламність духу, любов до Вітчизни, зробили вирішальний внесок у досягнення Перемоги.

Ви — наші батьки і матері, врятували Батьківщину від фашистського поневолення, підняли її з руїн у повоєнні роки, принесли мир і свободу народам Європи й усього світу. Вам — ветеранам, захисникам Вітчизни, нинішнє покоління завдячує своїм життям, своїм майбутнім.

Ваш подвиг — це жива історія нашого народу і держави, історія з усіма її труднощами, перемогами й невдачами. І цю правду сучасної вітчизняної історії, нашої історії ми покликані захищати, щоб ніяка політична кон'юнктура не спотворювала і не переписувала її.

З почуттям вдячності доземно схиляємо свої голови перед полеглими героями, шлемо свою любов і шану ветеранам, які сьогодні поруч з нами.

Честь і слава переможцям!

Щиро бажаємо вам і вашим родинам міцного здоров'я і добра.

З глибокою повагою
Петро ЦИБЕНКО,
голова Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів.

Квіти і подяки

Київський професійний ліцей комунального господарства привітав ветеранів — працівників професійно-технічної освіти — з 60-ю річницею Перемоги

Директор закладу Анатолій Куришко гордий тим, що цього року саме він приймає гостей. І це право ліцею дісталося справедливо. Можна скільки завгодно говорити про військово-патріотичну підготовку і виховання, але варто лише послухати юних учасників самодіяльного концерту — і стане зрозуміло: тут навчають правильних речей. Знайомі й безліч разів декламовані тексти про війну звучали зворушливо, а пісні у виконанні вокально-інструментального гурту під керівництвом Сергія Міщенка зірвали оплески ветеранських долонь. Квіти і Подяки від начальника управління професійно-технічної освіти Києва довершили офіційну частину. Ну, а яке ж свято Перемоги без бойових ста грамів? Казенна атмосфера ліцейської їдальні потеплішала від споминів й житейських історій ветеранів. Але це вже, як то кажуть, не для преси...

Анастасія СИРОТКІНА.
Фото автора.

■ **ВЛАСНІСТЬ**

ВАТ «НЗФ»: підозра не зникла, інтрига залишилася

Підозра керівників корпорації «Інтерпайп» у силовому захопленні найбільшого у світі виробника феросплавів —Нікопольського заводу феросплавів (НЗФ), про що ми розповіли у минулому числі газети, хоч і була аргументованою, не справдилася. Поки що...

Від відповіді на запитання, чи є держава власником контрольного пакета акцій ВАТ «Нікопольський феросплавний завод», залежить успіх реєстрації альтернативних зборів в Орджонікідзе. Як передає агентство «Інтерфакс-Україна», представник ФДМУ Олександр Андрущенко має на руках довіреність за підписом Валентини Семенюк, але не мав прямої вказівки реєструвати державні акції, через що цю процедуру перенесли з 5 на 6 травня. За даними Валентини Семенюк, через відсутність кворуму нелегітимні акціонерні збори і в Орджонікідзе, і в Нікополі, і взагалі будь-які дії з акціями «НЗФ» заборонені судом.

Тим часом з ранку до вечора 5 травня в Орджонікідзе і Нікополі панувала атмосфера соціального невдоволення і протестного волевиявлення. У Нікополі, де відбулися річні акціонерні збори за ініціативи основного акціонера корпорації «Придніпров'я», дійшло до створення робітничих дружин для фізичного захисту підприємства від завойовників та оперативного виїзду на місце подій народних депутатів. Лише під вечір, коли вже схвалили звіт правління, обрали новий склад керівних органів ВАТ «НЗФ» і поінформували керівників держави, що в жодному разі не визнають рішення альтернативних акціонерних зборів в Орджонікідзе, місто дещо розслабилося, хоча інтрига не зникла.

Про те, чим усе скінчиться, ми, звісно, повідомимо. А тепер — про очевидне. Непрозора реприватизація через її суперечливий характер, неконструктивні, а здебільшого заангажовані рішення судів щодо вирішення майнових суперечок, рано чи пізно мала винести на наш берег такі корпоративні конфлікти. З одного боку, невизначеність із переліком об'єктів господарювання, які можуть бути повернуті державі, і туманна перспектива для великих власників дає змогу урядові тримати великий бізнес, як на гачку. А з другого — підштовхує потужних акціонерів «підіграти» державі для того, щоб одержати гору над конкурентом у корпоративному протистоянні. Відтак державу змушують втручатися у «війни» приватних структур. І це тим більш прикро, що у парламенті зареєстровано вже не один законопроект про захист прав інвестора.

Сергій МИКОЛАЄВ.

Конституційні права — непорушні

■ **У ФРАКЦІЯХ І ГРУПАХ**

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Ніна Карпачова внесла подання Генеральному прокурору України стосовно застосування працівниками міліції Кіровоградської області до окремих громадян заборонених законом методів отримання свідчень та переслідування за політичними мотивами мешканців Кіровоградщини.

Про це , як **повідомили «ГУ» у прес-службі депутатської групи «Демократична Україна»**, йдеться в листі омбудсмана до лідера групи Ігоря Шарова. «Після вивчення надісланих звернень, на підставі п.1 ст.16 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», відкрито провадження, — інформує Н. Карпачова. — З метою з'ясування ситуації за моїм дорученням представниками Уповноваженого ВРУ з прав людини здійснено виїзд до Кіровоградської області, де проведено ряд дій, спрямованих на з'ясування наявності фактів порушення прав і свобод людини».

Представники омбудсмана провели низку зустрічей із працівниками правоохоронних органів, виконавчої влади, місцевого самоврядування, органів правосуддя та мешканцями Кіровоградщини, які скаржилися на переслідування їх за політичними мотивами. За висновком Н. Карпачової, мало місце «брутальне порушення конституційних прав людини на життя, гідність, свободу та особисту недоторканність».

Лідер «Демократичної України» Ігор Шаров заявив, що посадові особи області, винні у порушенні на Кіровоградщині конституційних прав людини, факт якого засвідчив Уповноважений Верховної Ради, повинні нести відповідальність, а Генеральна прокуратура — терміново вжити заходів для припинення в регіоні беззаконня та переслідування за політичними мотивами.

Ігор Шаров також звернувся до Голови Верховної Ради України Володимира Литвина з пропозицією запросити Генерального прокурора Святослава Піскуна на погоджувальну раду з керівниками фракцій і груп за участю Прем'єр-міністра України 16 травня та до Генпрокурора з проханням особисто втрутитися в ситуацію, що склалася в Кіровоградській області стосовно фактів грубих порушень конституційних прав і свобод громадян.

Вл. інф.

ЗА ПЕРЕМОГУ!

СУБОТА, 7 ТРАВНЯ 2005 ■ № 83 (3583)

Підписання акту про беззастережну капітуляцію німецьких збройних сил

АКТ ПРО ВОЄННУ КАПІТУЛЯЦІЮ

УКАЗ

Президії Верховної Ради СРСР

ПРО ОГОЛОШЕННЯ 9 ТРАВНЯ СВЯТОМ ПЕРЕМОГИ

«Радянська Україна», середа, 9 травня 1945 року

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

Орган Центрального Комітету КП(б)У, Верховної Ради і Ради Народних Комісарів УРСР
Підписання акту про беззастережну капітуляцію німецьких збройних сил
Акт про воєнну капітуляцію
Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про оголошення 9 травня святом Перемоги»
Вірш Максима Рильського «Коли нас мучили тривоги»

■ **У ФОКУСІ ДЗЕРКАЛ ЕПОХИ**

Небесне і земне

Очевидно, перший приз на світовому конкурсі першосторінкових матеріалів 9 травня 1945 року узяла б не «Правда» й навіть не «Нью Йорк таймс», а «Радянська Україна». Вона того дня вийшла з віршами Рильського й розкішним малюнком на півшпальти: Сталін зустрічає переможців! Веселі люди йдуть повз свого вождя, добре вдягнені, а як блищать чоботи солдатів, генералів і черевики товариша Сталіна!

Тут згадується один епізод, описаний племінницею знаменитого нашого генерала Кузьми Дерев'янка. Йому тоді як начальнику штабу 4-ї гвардійської армії довелося визволяти своє рідне село Косенівка на Уманщині. А було так. Над селом низько пролетів літак. У селі всі люди й навіть кури (війна привчила) кинулися в укриття. Мати генерала сховалася за хатою. Літак тим часом сів десь у кінці городу. Згодом мати побачила, що до двору звідти хтось іде. Його тулуб і обличчя затуляло гілля яблунь, видно було лише блискучі чоботи. Але мати впізнала — не по чоботях, а по тому, як він іде. Так ходив тільки її Кузьма. Вона кинулася назустріч. У газетах написали б: летіла! Але на ній були дерев'яні довбанки, таке дике взуття воєнного часу. Ті довбанки в грязюці спадали. Генерал дійшов перший і обняв матір. Крупний план при землі: блискучі генеральські чоботи й дерев'яні довбанки, тісно поруч. Негазетно. Не пойдоть.

Через півтора року генерал Дерев'янко у своїх блискучих чоботях стояв на палубі лінкора «Міссурі» й приймав капітуляцію Японії. Про це потім багато писали газети.

«Українське життя», Торонто, вівторок, 8 травня 1945 року

Заклик газети: Купуйте Бонди Восьмої Позики Перемоги!

Гітлерівська Німеччина цілком розбита — шапка першої сторінки газети

Заголовок: Україна — Членом Об'єднаних Націй
Визнана на міжнародній арені
Сен-Франциско — Конференція Об'єднаних Націй в справі загрози миру і безпеки народів, яка відбулася в цьому місці, ухвалила допустити Радянську Україну і Радянську Білорусію на конференцію з окремим правом голосу, себто так, як в ній беруть участь інші держави, що є членами Об'єднаних Націй. Таким чином Україна і Білорусія стали прийняті в сім'ю Об'єднаних Націй як окремі... держави.
Це загальне визнання Україна і Білорусія здобули собі винятково важливою роллю в цій війні, своїм величезним внеском у спільну перемогу Об'єднаних Націй з спільним ворогом людства — гітлерівською Німеччиною.
Заголовки: Зустріч Союзних військ
Завершується бій за Берлін
Сесія Верховної Ради Радянського Союзу
Підпис під малюнком: потиск рук — смерть для Гітлера.

Українське ЖИТТЯ

Ukrainian Life

Купуйте Бонди Восьмої Позики Перемоги!

ГІТЛЕРІВСЬКА НІМЕЧЧИНА ЦІЛКОМ РОЗБИТА

Україна — Членом Об'єднаних Націй

НАКАЗ № 1

Одними з найперших героїв Великої Вітчизняної війни були захисники прикордонної Брестської фортеці, серед них багато українців. Улітку 1941 року в надзвичайно складних умовах облоги, перебуваючи в глибокому тилу німецьких військ, вони протягом місяця продовжували битися з ворогом і не скорилися йому. Організатором і одним з керівників захисту Брестської фортеці був полковий комісар Юхим Мусійович Фомін, який геройчно загинув. Пам'яті Юхима Фоміна та його бойових соратників присвячена книга «Людина з легенди», написана на основі багаторічних розшуків його сином, кандидатом історичних наук Юрієм Фоміним. Ось лише один епізод.

Командний пункт Ю. Фоміна — маленька кімнатка у підвальному приміщенні так званої Інженерної казарми. Ідею комісара Фоміна про об'єднання сил захисників фортеці підтримали його бойові соратники, а правильність її була підтверджена ходом подальших подій. Одне залишалося мені незрозумілим: чому планшетку з Наказом № 1 про оборону Брестської фортеці знайдено в руїнах біля Брестських воріт, а не біля Холмських, де спочатку воював батько? З допомогою соратників батька, які залишилися в живих, це з'ясувалося.

Виявилося, що в ніч на 24 червня фашисти підтягнули до насипу Південного острова спеціальну батарею і прямою наводкою вдарили по казармах, обороною яких керував батько. Приміщення було напівзруйноване, в його підвалах — тяжкопоранені, жінки й діти. Ось чому комісар віддає наказ відходити до казарм 33-го інженерного полку. До того ж поряд, праворуч від Брестських воріт, розташовані казарми й інших полків — легше буде об'єднатися і, отже, посилити оборону.

Відходили швидко й безшумно: ворог усе ще обстрілює Холмські ворота, а за наказом Фоміна вже розміщені кулемети на площадках сходів Інженерної казарми. Тут комісар проводить нараду командирів, звідси розсилає зв'язкових з повідомленням про створення єдиного командування.

Становище критичне. Закінчуються боєприпаси, немає медикаментів, нема чим перев'язувати поранених, кількість яких день у день зростає, скінчилося продовольство. Підтримуючи на перев'язі поранену руку, комісар спускається у підвал до поранених. Агітувати не треба — все зрозуміло без слів. Роздано останні жмені зеленого гороху з мішка, знайденого десь одним з бійців; легкопоранені підіймаються до бійниць, а решту бере під свою опіку комсорг Самвел Матевосян. У нього скалічена нога, ходити він не може, вимагає, щоб його перенесли і влаштували біля виходу з підвалу, дають зброю.

— За цей підвал відповідаю я, — заявляє він Фоміну. — Ручаюся, що ворога сюди не пущу...

Зі сльозами на очах залишає комісар підвал. Треба заспокоїти жінок і дітей, переговорити з бійцями, які йдуть на прорив. Хоч до прориву ще доба, лейтенант Виноградов уже відбирає добровольців, розподіляє обов'язки, призначає старших. Досвід підказує йому, що прорив буде важким, можливі великі жертви. У Зубачова, командира зведеного загону, і Фоміна, комісара, розрахунок тільки на раптовість. Прорив призначено не на ніч, а на 12 годину дня. Спочатку це вдається: кулеметники проскакують міст. Проте вогненним смерчем ворога основному загону закрили дорогу до річки. Тільки через добу передовому загону вдається вийти за межі фортеці, але над шосе безперервно літають «месери». Доводиться повертати в поле до лісу, що синіє вдалині. Але шлях перепиняють танки, за якими густі ланцюги автоматників.

— До бою! — командує лейтенант Анатолій Олександрович Виноградов. І це був останній бій для багатьох хоробрих.

27 червня Зубачов і Фомін роблять другу спробу прориву. І знову невдача. Неподалік Інженерної казарми, де засіли ворожі наводчики, знайдено ящик з динамітом, і Кошкаров, відправивши всіх бійців з приміщення, підриває його. При цьому сам отримав контузію.

Іншим разом, пригадує фельдшер 3-го батальйону 84-го полку Сергій Омелянович Мількевич, бійці викопали у підвалі в піску яму-криницю і за годину націдили... півсклянки води. Ковток цієї каламутної рідини Сергій Омелянович запропонував і комісару, в якого губи були аж чорними і порепалися від спраги. Але той відповів:

— Фельдшере, воду тільки для поранених, — і махнув рукою в бік підвалу, де перебували тяжкопоранені.

Особливо страждали люди від спраги. Цитадель — острів, оточений водою, але шлях до неї фашисти перепинили намертво. Що тільки не робили бійці, щоб роздобути бодай краплю вологи! Зривали цементну підлогу і рили колодязі — води не було, хіба що іноді можна було посмоктати вологий пісок.

Мовчки вмирали поранені, зростала смертність дітей. Зібравши командирів і політруків, Зубачов і Фомін поставили перед ними нову проблему: що робити надалі з жінками і дітьми? Рішення далося дуже важко. Проте виходу не було: жінки й діти повинні залишити фортецю і здатися в полон. Це необхідно, щоб зберегти їм життя...

А цитадель трималася. Гітлерівці знову підтягують резерви, безперервно бомбардують, обстрілюють, атакують, закидають її гранатами і мінами. Командування приймає рішення звузити ділянку оборони. Всім уже зрозуміло: на допомогу до них ніхто не прийде, розраховувати можна лише на свої сили.

Гітлерівці знову й знову стискають кільце облоги. За свідченням очевидців, бій ішов за кожну сходову площадку, кожний віконний отвір. Фашисти по декілька разів на день пропонували захисникам фортеці здатись, обіцяючи життя. У відповідь — вогонь по машинах-гучномовцях.

Командир німецької дивізії затримує під Брестом найновіші надпотужні артилерійські установки «Карл». На Цитадель обрушуються снаряди і запалювальні бомби, бочки з мазутом і гранати із задушливим газом, надважкі авіабомби і снаряди установок «Карл». Нальоти тривають по кілька годин. Руйнуються стіни, здригаються глибокі підвали. Від прямого влучання снаряду завалилося перекриття приміщення, де був штаб оборони, зокрема Зубачов, Фомін, Кошкаров. Їх засипало уламками, придавило до цементної підлоги купами цегли...

Юрій ФОМІН.

Тринадцять з половиною

Оцінюють ветерани

Ще у 1944 році після визволення Рівненщини від фашистів було розгорнуто військовий госпіталь 31/10, що в селищі Клевань Рівненського району. Працює він і сьогодні.

— Персонал привітний, тут комфортно, затишно. П'ять разів на день годують вітамінно — в меню завжди овочі, цитрусові, м'ясо, риба, ковбаси. Це тому, що начальник госпіталю Григорій Слива — господар, — почула від учасниці війни з Рівного Марії Адамівни Городецької та від інших пацієнтів.

Сам Григорій Онисимович розповідає:

— Наш госпіталь — один з найбільших в Україні госпіталів для інвалідів війни, він має 280 ліжок. Це 42 ліжка на 10 тисяч ветеранів, тоді як у державі такий показник удвічі менший. За рік лікуємо понад п'ять тисяч людей. Госпіталь є ще й центром з організації надання медичної допомоги згаданим категоріям людей, бо в кожному районі — наш лікар, який займається диспансеризацією, оглядом і направленням на лікування. Уже другий рік ми централізовано доставляємо з районів ветеранів на лікування.

— На харчування одного пацієнта витрачаємо 14 гривень на день і 8 гривень на медикаменти, — продовжує начальник госпіталю. —Незважаючи на їх поважний вік (а це в середньому 80 років), оперуємо інвалідів війни, до того ж успішно. Щороку понад 400 операцій проводимо. Торік, скажімо, прооперували чоловіка, який був тричі поранений на війні. Фронтові хірурги не виявили у нього в нозі німецької кулі. Чоловік проходив так шістдесят років. Коли куля почала його турбувати, наші хірурги видалили її.

Затишні алеї ветеранського містечка госпіталю.

Взагалі я переконалася, наскільки хороші умови створено в госпіталі, зокрема в котеджному містечку, яке свого часу толокою зводила вся область. Тут зручні м'які меблі, кольорові телевізори, холодильники, кухні з необхідним «начинням», автономне опалення, гаряча вода тощо. Тож ветеранам затишно.

«Така ж гарна весна, як зараз»

Весна, цілюще хвойне повітря та спів пташок гіпнотизують не лише новоприбулих, а й «старожилів» госпіталю. Тож багато хто після процедур любить поволі прогулятися алеями ветеранського містечка, як оці двоє рівнян — Ростислав Михайлович Важовський та Михайло Петрович Макаров, з якими бесідує старша медсестра Тетяна Козакова. Чоловіки подружилися в госпіталі.

— Мені було п'ятнадцять, коли став до токарного верстата. Щоб дотягтися до нього, підставляв ящика. Спав мало, бо працював

«Андрій Ющенко врятував мені життя...»

У селі Мартинівці Канівського району живе колишній в'язень концтабору Освенцім, котрого у 1943 році вирвав із лабет смерті військовополонений земляк

— Коли грянула війна, мені виповнилося сімнадцять, — на просторому обійсті, під розквітлою вишнею, розпочав свою сумну мандрівку в минуле 81-річний Дмитро Єфремович Юрченко. — Нас, сільських підпарубчаків, відправили рити протитанкові рови. Коли повернулися додому, у Мартинівці хазяйнували вже німці. Почали гнати на роботу, запустили цукровий завод... Навесні 1943 року всю мартинівську молодь завантажили у товарняки. Їхали без хліба і води кілька днів. Опинилися на польських вугільних шахтах. Через два тижні разом з двома односельцями, Миколою Полозом та Миколою Петренком, втекли вночі з бараків. Три доби йшли перелісками, орієнтуючись на схід сонця. Вийшли на широкий шлях і... потрапили просто в руки жандармів. Від них — у гестапо, — Дмитро Єфремович перевів подих, витер чоло. — Били нас нещадно, катували... Та ми мовчали. Знали — скажемо, що втекли з шахт, відразу розстріляють.

Після тюрми кинули мене з хлопцями до Освенціма. Витатуювали табірні номери. Мій — 137261. Ось він і зараз у мене на руці, — вузлуваті, потріскані від роботи, пальці засукали рукав сорочки і показали синє тавро. — Перший раз, коли робили перекличку, я не втямив, що називають мій номер й не відгукнувся. Поляк, що стояв у шерензі поруч зі мною, прошепотів той номер по-своєму, я зрозумів його і обізвався. Однак було вже пізно.

Німець підійшов впритул і з усієї сили вдарив мене по голові прикладом автомата... — Дмитро Єфремович на хвилю замовк, ніби вдивляючись у морок минулого, і повів розповідь далі. — Потрапив я на залізничну станцію на розвантажування цегли. Ця робота, сказали у таборі, — направлення на смерть. Конвой у два ряди оточував на станції в'язнів. Одні наглядачі стояли з автоматами, інші — з палицями. Носити з платформ цеглу потрібно було підтюпцем — без перепочинку, зупинки, навіть передиху. Замучені голодом і спрагою каторжани витримували ці тортури тиждень-два. Потім падали з цеглою на землю, і їх добивали палицями...

Йшов другий тиждень роботи на станції. Я відчував, що втрачаю останні сили. І що залишилися лічені дні мого життя. Вдивлявся в обличчя, прислухався до розмов, намагаючись знайти земляків. Наважився заговорити із старшим за себе, високим, чорнявим в'язнем. Я чув, що він розмовляв українською мовою, до конвоїрів — німецькою. Ми познайомилися. Звали його Андрієм. Він був військовополоненим. До війни — учителем у Сумській області. У концтаборі вже кілька місяців. Дізнавшись, що я перебуваю у команді смертників, запропонував рано-вранці перейти непомітно із свого блоку до його. Їх возять, розповів, до кар'єру на завантаження піском. Поки машини міняються, працюючі мають кілька хвилин на перепочинок...

Цілу ніч я не спав, обдумуючи кожну деталь свого переходу. Й мені вдалося пробратися до Андрія. Він наказав мені стати за ним, у середину їхньої групи, яку відправляли у кар'єр. Проте бригадир помітив, що у команді є новий в'язень. Показав мені рукою вийти наперед. І тут Андрій щось сказав йому по-німецьки. Бригадир зміряв мене поглядом знизу вгору і махнув рукою. Я був врятований від неминучої смерті.., — ветеран надовго замовк, схиливши голову.

— Зимою сорок четвертого ми з Андрієм розлучилися, — знову ожила ниточка історії. — Я так і не дізнався, до якого табору відправили його. А мене влітку того самого року — до Заксенгаузена. Працювали на заводі. У квітні сорок п'ятого почали нас гнати колонами по п'ять тисяч чоловік у напрямку Ростока, до моря. Під час ночівлі мені разом з кількома побратимами вдалося втекти. Переховувалися деякий час у болоті. Коли основна колона відійшла від місця нашого схову, почали рухатися до лінії фронту. Знайшли своїх і після «спілкування» із СМЕРШем, 4 травня, склали присягу і воювали кулеметниками. Війна закінчилася для мене у 1947 році. Тільки тоді демобілізували з армії. П'ятдесят два роки працював в автопідприємстві. Мій загальний трудовий стаж — 60 років. Більше сорока літ був депутатом сільської ради, шість років виконував обов'язки голови сільради. Зараз — голова ветеранської організації села. Воюємо тепер за відновлення Мартинівського цукрового заводу, який «інвестори» розорили. З недобросовісними орендарями-рибалками, котрі спустошують сільський ставок. Тож роботи й на пенсії вистачає. І завжди пам'ятаю те, що довелося пережити. Часто згадую пекло концтабору, своїх загиблих ровесників-односельців. І Андрія, сильну, мужню людину, яка врятувала мені життя. Його обличчя врізалося у мою пам'ять навік. Після війни хотів знайти його, зустрітися. Але виклики колишніх в'язнів концтаборів до КДБ, постійний нагляд «компетентних органів» зупиняли ці пошуки. До того ж моя рідна сестра Ганна, котра також перебувала у німецькому рабстві і після війни жила в Аргентині, посилювала інтерес «особістів» до мене...

Голова ветеранської організації села Мартинівки Канівського району Дмитро Єфремович Юрченко на своєму обійсті у травні 2005 року.

— Ось так промайнуло життя. А наче й не жив — то війна, то голодовка... — хитав головою Дмитро Єфремович. — Цієї зими дивився я по телевізору передачу про нашого Президента, Віктора Ющенка. Показували рідне село, Хоружівку, сільський цвинтар, на якому поховано його батька. І раптом мене ніби електричним струмом ударило, я побачив на примогильному пам'ятнику портрет Андрія! Того Андрія, котрий врятував мене в Освенцімі! Це був він, чорнявий, красивий, з уважним, зосередженим поглядом очей. Я його впізнав би серед тисячі облич... — мій співрозмовник знову схилив голову, а великі, натруджені руки впали на коліна. — Ось так ми з ним і зустрілися. Через шість десятків років після визволення Освенціма. Як шкода, що не дожив він до цих днів. Хочу разом з дітьми та внуками поїхати до Хоружівки й вклонитися світлій пам'яті мого побратима і рятівника.

Хочу, щоб про подвиг Андрія Ющенка дізналися і його земляки.

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

Фото автора.

Він був і воїном–фронтовиком, і в'язнем концтаборів

Важкі випробування підготувала доля для Андрія Андрійовича Ющенка, вже покійного батька Президента України. Його доля — це доля одного з багатьох українців, про героїзм і стійкість духу яких мало відомо, але якими може пишатися Україна. Струмочок життя Андрія Ющенка почався в Сумщині 1919 року. В 1934-му закінчив середню школу. Потім учився в Харківському державному педінституті, але через скрутне матеріальне становище залишив навчання. Під час Великої Вітчизняної війни був на фронті. Дивізія, у якій він воював, оточена з усіх боків танковим корпусом Гудеріана, опинилася в котлі у районі Білостока. Солдат Андрій Ющенко потрапив у полон. Довелося пройти через сім концтаборів, з яких він намагався втекти, але знову опинявся в неволі. Потрапив і в найстрашніше пекло — концтабір Освенцім, в'язнем якого був під № 11367. Але і тут він не зламався, не втратив мужності, допомагав витримувати нелюдські умови і своїм співвітчизникам, останніми крихтами хліба ділився з легендарним генералом Карбишевим. Фронтовик дивом залишився в живих. А повернувшись на Батьківщину, все життя скромно працював у школі в селі Хоружівці Сумської області, навчаючи дітей англійської мови. У хоружівській школі, де проминуло все трудове життя батька, вчився й Віктор Ющенко. Помер Андрій Андрійович 1992 року, похований на сільському цвинтарі. Щороку приходили до його могили старенька дружина Варвара Тимофіївна і сини Віктор і Петро із своїми родинами, тому що пам'ять безсмертна.

На знімку: Андрій Ющенко — батько Президента України.

Репродукція із сімейного альбому. (З фондів Укрінформу).

■ ТВОРЧІСТЬ

Партизан Дед

На дорогах Украины
Оккупантам жизни нет:
Между гитлеровских клиньев —
Партизанит Дед.
Кто он, Дед?
Во что одет?
Раздражает немцев Дед.
Он невидим, он неведом,
Где его отряд?
Где пройдет — горячим следом
Танки Гитлера горят.
Это — дедова походка.
Он смеется над врагом.
Телефонная проводка
Перерезана кругом.
Недоступен немцам Дед.
Где он есть?
Во что одет?
Путь его — подобен чуду!
Спрашиваешь — где?
Штаб его у речки Всюду
У села Везде.
Если встретишь вражий поезд,
Выжженный дотла, —
Это грозной схватки повесть,
Дедовы дела.
Ищут немцы дедов след,
Не дается в руки Дед.
Где тропа да где дорога —
Тайный разговор.
Там у Деда — внуков много:
Парни — на подбор.
Где кусты и где руины
Спрятан внук и дед.
Это — нашей Украины
Гитлеру ответ.
Автомат в руке у внука,
Две гранаты на боку.
Это — дедова наука:
Не давать дышать врагу.
Близок день, близка победа.
Пожимает руку Деда
Красная Москва.

Семен КІРСАНОВ.

(Опубліковано 27 липня 1941 року в газеті «Красная Звезда» № 175).

гектарів доброти і життєвих історій

Учасник війни, кавалер 29 бойових нагород полковник у відставці І. Гончаренко.

для фронту. Коли закінчилась війна, я пішки прийшов з Миколаївської області до Здолбунова, де вчителював мій батько. Із собою привів корову. А далі пішов медичною стежкою, став хірургом, — згадує Ростислав Михайлович.

— А я із сімнадцяти років воював на II Українському фронті в 1-й гвардійській повітряно-десантній дивізії, був контужений, двічі поранений. А День Перемоги зустрів у госпіталі в місті Брно (Чехословаччина), — скупо розповідає про себе Михайло Петрович. — Була така ж гарна весна, як зараз...

Неподалік в альтанці заслухався пташок інвалід війни, учасник бойових дій, кавалер 29 бойових нагород Іван Іванович Гончаренко. У роки війни він воював на I Білоруському фронті, яким командував Жуков. Мінськ—Барановичі — форсування Бугу—Польща — переправа через Віслу— такий бойовий шлях цієї мужньої людини. А по війні Іван Іванович був начальником карного розшуку в міліції — грозою для бандитів.

Стрункий, підтягнутий полковник у відставці Іван Іванович Гончаренко — жартівник, що, мабуть, і підтримує у ньому бадьорість. Сумнішають очі, коли розповідає, що рік тому втратив свою «другу половину».

— А чи було кохання на війні? — цікавлюся в нього.

— Можливо, й так, але цього ніхто не показував. Бо дисципліна — то було найголовніше. Але після Перемоги одружувалися...

Кохання, як в романі

Працівниці госпіталю знають біографії пацієнтів. Тож познайомили із подружжям учасників бойових дій Михайлом Трохимовичем і Дарією Сергіївною Єпік, які саме лікувалися в госпіталі. Цю пару тут обожнюють всі, бо вона є символом чистого й самовідданого кохання.

Михайло Трохимович і Дарія Сергіївна — земляки, родом із села Шолудьківка, що на Харківщині, їх родини жили по сусідству. Дітьми гралися. Але згодом маленька Даринка стала сиротою, тож її відправили до дитячого будинку.

Коли почалася війна, Дарія саме закінчила школу, попросилась у пересувний фронтовий госпіталь доглядати за хворими. Якось сюди доставили з фронту групу тяжко поранених бійців.

— На молодого лейтенантика вже, було, махнули рукою — стільки крові він втратив через поранення, — згадує Дарія Сергіївна. — Мені стало його жаль. Щоб урятувати, я запропонувала свою кров (я ще до війни була донором). Добре, що групи збіглися. Зробили пряме переливання. А на руку йому начепили бірочку, в якій значилося, чию кров перелили. Потім йому зробили операцію. А коли лейтенанту полегшало, він попросив медиків, щоб показали дівчину-донора. Коли розговорились, з'ясувалися, що ми з одного села, згадали, як разом гралися в дитинстві. Роки змінили нас обох, і було дуже непросто нам упізнати одне одного.

— Коли Михайло одужав, знову пішов на фронт, а мене попросив чекати його, — продовжує Дарія Сергіївна. — З фронту я одержувала трикутнички. Я їх дуже чекала, бо в мене нікого, крім Михайла, не було.

Своє фронтове кохання подружжя Єпіків з Рівного береже ось уже шістдесят років.

За цими трикутничками Дарія стежила за бойовим шляхом того, кого вона врятувала: Сталінград, Курська і Прохорівська битви, форсування Дніпра, Угорщина... Для Михайла Єпіка війна закінчилася 12 травня 1945-го, коли радянські війська розгромили фашистів, які не хотіли капітулювати і через Альпи відступали до Італії.

Молодий капітан, на грудях якого рясніли бойові нагороди, серед яких — дві медалі «За відвагу!», ордени Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ступеня, — після війни просив руки у своєї рятівниці. Відтоді ось уже майже шістдесят років ця чудова подружня пара живе в любові і злагоді.

Олександра ЮРКОВА.

Рівненська область.

Фото автора.

Українське життя

Ukrainian Life

Купуйте Бонди Воєнної Позики Перемоги!

ВІЙНА В ЄВРОПІ ЗАКІНЧИЛАСЬ

Гітлерівська Німеччина Безумовно Скапітулювала

«Українське життя», Торонто, четвер, 10 травня 1945 року

Війна в Європі закінчилась

Гітлерівська Німеччина безумовно скапітулювала

У рубриці «Творці перемоги» три портрети — Сталіна, Рузвельта, Черчілля

■ У ФОКУСІ ДЗЕРКАЛ ЕПОХИ

П'ятий український фронт

Ось вам «Красная звезда» від 8 травня 1945 року: «Войска I Украинского фронта после длительной осады овладели городом и крепостью Бреславль (Бреслау)». Українських фронтів було чотири. Ну, й був п'ятий, про який не писали в газетах. Цікаво, як зустрічав 9 травня цей фронт? Є спогади бійця Підкарпатського куреня УПА Григорія Костюка (Вишиваного). Був Великдень і святкові дні — сьоме, восьме, дев'яте травня. Оунівці святкували всяко: то вночі приходили з лісу в село розговлятися, то вдень, щоб збити з пантелику енкаведистів, котрі любили робити облави саме на великі свята. 9 травня вранці навколо села (Блюдники під Галичем) здійнялася стрілянина. Оунівці думали: облава! Але розвідка доповіла: то «совіти» святкують — Берліну капут. І той самий боєць описує випадок, що стався місяця за півтора. Повстанці йшли до словацького кордону, а назустріч — усі дороги були забиті армією, що йшла з Європи: пішки, на велосипедах, на конях і машинах. Вони вже не стріляли, але звуки гармошок чулися з ранку до ночі. Розминутися з цією армадою було важко. Та в цей час надійшов наказ Головного командування УПА: з цими колонами не вступати в бій. Лише з енкаведистами. Отже, ті, хто покидав домівку, не хотів стріляти в тих, хто повертався додому. Газети такого не писали. Писали: вони нам у спину стріляли! Цікаво, що ця колізія потрапила до тогочасного фольклору. Наш академік Іван Дзюба, чиє воєнне й повоєнне дитинство минуло на Донбасі, й досі згадує, що тоді інваліди-сліпці у вагонах теплушок співали незрівнянним донбаським суржиком:

Как на западном фронте однажды
Проводились жестоки бои.
Там два брата устрелись врагами
И друг друга не взнали они...

«Дейлі воркер» Нью-Йорк, середа, 9 травня 1945 року

Здачу Рейху підписано у Берліні

Японія наступна, Трумен у захваті

Париж, середа, 9 травня. Безоглядну здачу Німеччини було формально ратифіковано та підтверджено під час історичної церемонії на руїнах Берліна минулої ночі. Через кілька годин президент Трумен та прем'єр-міністр Черчілль проголосили День Перемоги в Європі. Про це йшлося в їхніх зверненнях до націй.

***На знімках:* ліворуч — генерал Кейтель, праворуч — маршал Жуков, маршал авіації Теддер, генерал Тассігні.**

Daily Worker

EICH SURRENDER

ATIFIED IN BERLIN

apan Next, Truman Vows

САЛЮТ І ДЗВОНИ...

У перші дні війни батько пішов добровольцем на фронт у полк народного ополчення й загинув у серпні 1941 року в боях під Каневом. Нам з мамою стало про це відомо, коли, після евакуації і перенесених важких випробувань, ми повернулися до зруйнованого Києва. Я чітко пам'ятаю руїни Хрещатика, морозну сніжну зиму 1944 року. Мені тоді було десять років, і нас, школярів, посилали розбирати цеглини з проїжджої частини центральної магістралі міста. Це було початком моєї трудової біографії. Як не вистачало в ті роки батька, як потрібна була його допомога і підтримка, його рада! Ставши батьком і дідом, я і в своєму дорослому житті продовжую відчувати гірке сирітство. Воно стало моєю генною пам'яттю.

Із далекого 1941 року в мене залишився лист, написаний з помилками кособокими дитячими літерами, що його зберегла мати: «На фронт. Дорогой папа! Мы тебя ждем. Напиши: убитый ты или раненый?». Наївне дитяче запитання. Але такі запитання ставили тисячі й тисячі знедолених війною дітей, позбавлених батьківської турботи та материнської ласки, а часом і просто засобів до існування.

9 Травня — День Перемоги, наша гордість, наше світле свято закінчення війни. Але було і 26 квітня 1986 року. Цього дня знову здригнулася від ядерної катастрофи планетарного масштабу багатостраждальна українська земля.

Із зруйнованого реактора 4-го енергоблока Чорнобильської АЕС, за розрахунками експертів, сумарний вихід радіоактивних матеріалів становив 50 млн. кюрі, що рівнозначно наслідкам вибухів 500 атомних бомб, скинутих на Хіросіму та Нагасакі. Радіоактивного забруднення зазнала територія України загальною площею 50 тисяч кв. км і понад 2,3 тисячі населених пунктів у 12 областях. Кількість потерпілих перевищила 3 мільйони осіб.

Приборкати ядерну стихію, захистити населення від радіаційного опромінення, запобігти важким наслідкам можливого термоядерного вибуху, — а така реальна ймовірність, за висновками провідних науковців, існувала саме до 9 травня 1986 року, — це завдання лягло на плечі мого покоління.

Мені довелося керувати групою вчених, котрих у перші дні травня направили в зону аварії. Працювати в Чорнобилі було важко, однак ми зібрали потрібну інформацію, виконали виміри радіації на різних площах, визначилися з місцем проведення наукового експерименту. Частково ці роботи проходили на легендарній пожежній машині Героя Радянського Союзу лейтенанта Володимира Правика, що перший приступив до гасіння атомної пожежі. Машина, яка випромінювала сотні рентгенів, була залишена в похованні в одному з «могильників» біля станції. За короткий час ми підготували конкретні наукові рекомендації, що їх надалі було ефективно використано при дезактивації блоків й усієї території Чорнобильської атомної станції, повернули до розряду діючих сотні одиниць будівельної техніки і спеціального автотранспорту.

У надважких умовах було проведено складні роботи, що не мали аналогів у вітчизняній і світовій практиці, з консервації зруйнованого енергоблока й зі зведення комплексу захисних споруд. Сотні тисяч ліквідаторів передчасно пішли з життя.

14 грудня 1986 року державна комісія підписала акт прийняття в експлуатацію об'єкта «Укриття», так званого саркофага, могильників радіоактивних відходів і захисних дамб, знову було включено в роботу 1-й та 2-й блоки атомної станції.

...Герої живуть серед нас. Ми в невиплатному боргу перед тими, хто поліг смертю хоробрих у справедливій і священній війні за волю й незалежність Вітчизни, хто пройшов вогненними дорогами війни і розгромив фашизм, хто ціною свого життя врятував нас від ядерної зими. Поки ми їх пам'ятаємо, вони — з нами. Сьогодні вони в одному строю: захисники Вітчизни 1941—1945 років і рятівники Батьківщини 1986-го.

Це на їхню честь святковий салют Перемоги, і це по них дзвонять дзвони Чорнобиля.

Україна матиме майбутнє, якщо збереже пам'ять про загиблих і віддасть належне ветеранам, героям — рятівникам Батьківщини, що живуть ще серед нас.

Юрій СЄДИХ,
учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС 1-ї категорії, дійсний член Академії будівництва України, член Національної спілки журналістів України, професор.

Стоять у зажурі хрести біля хат

Прикордонний Вишнів, який притулився до шосе Київ—Варшава, не обминала жодна війна. Остання вдарила по ньому найболючіше: 112 похоронок прийшло у село. І жодної могили тих, хто не повернувся з війни. Усі лежать у чужій землі, бо вступили в страшну бійню вже наприкінці літа 1944 року. В 41-му не встигли вдягнути військову форму: війна почалася саме з їх Вишнева й сусідніх Римачів, Коцюр, Бережців. Та пам'ять про загиблих односельчан живе у Вишневі.

Ще в березні, відвідавши вперше це село, звернув увагу на хрести на селянських подвір'ях. З'ясувалося, що поставили їх на честь рідних, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни. Один із них стоїть між трьох ялинок перед хатою Біднюків. «Цей хрест, — читаємо вирізьблені на камені літери, — поставлений 1958 року в пам'ять від дітей татові Захару Михайловичу Морозу, який народився 1912 року, загинув під час війни 1944 року. Мир душі його».

— Тата забрали на фронт під час жнив, — розповідає Надія Захарівна Біднюк. — А під осінь його вже не стало. Встиг написати лише кілька листів. Отримавши третього, мама заплакали. Серцем чую, каже, дітки, це останній лист від мого Захара. Так і сталося. Але мама не могла повірити, що більше його не побачить. У травні 1945-го, сповнена надії, пішла в райцентр Любомль на мітинг на честь Перемоги. А повернулася страшна від горя. Там оголосили, що її чоловік — рядовий Захар Мороз у боях за Карпати пропав безвісти. Металася в нестямі, а ми, троє малих дітей, — слідом за нею. Мама так і прожила сама: вважала, що тата нам вже ніхто не замінить. Важко було самій ростити трьох дочок. Та ще й старенькех татових батьків треба було доглядати. Та й тодішнє колгоспне керівництво збиткувалося, посилало її на найважчі роботи. Хто ж за вдову заступиться? В 1958 році я з сестрами Вірою та Марією вирішила поставити біля хати пам'ятника татові. Могилки ж його немає. Тож у поминальні дні можемо, як люди, запалити біля хреста свічки, постояти в зажурі. За радянських часів був тут один секретар сільради, який змушував зносити ці хрести. А я сказала, що, допоки житиму, не дам цього зробити.

Стоять у зажурі хрести біля хат Вишнева. З ранньої весни квітують біля них квіти й ніколи не гасне вогонь пам'яті. Так є, так і буде, допоки ми живі.

Микола ЯКИМЕНКО.

Село Вишнів Любомльського району Волинської області.

Фото автора.

На знімку: Надія Біднюк біля хреста-пам'ятника.

І тоді на штурм ішла піхота

■ **ОРДЕН ОЛЕКСАНДРА НЕВСЬКОГО**

У 1942 році Указом Президії Верховної Ради СРСР було засновано орден Олександра Невського. Він наймолодший з-поміж «полководницьких» орденів і єдиний серед них має тільки один ступінь. Ескіз ордена створив молодий архітектор І. Телятніков. Оскільки прижиттєвих портретів російського полководця не збереглося, то на орден помістили профільне зображення артиста Миколи Черкасова, котрий виконав роль Олександра Невського в однойменному радянському кінофільмі. Орден вручали командирам Червоної Армії, які виявили в боях особисту відвагу, мужність і хоробрість, а також за вміле командування і знищення переважаючих сил противника...

Кавалером цієї нагороди, що не дуже часто трапляється, є Юрій Михайлович ТАРЕНКОВ (на знімку), який мешкає в Донецьку.

Народився ветеран 1921 року в Ташкенті, потім родина переїхала до Саратовської області. Коли виповнилося 18 років, рвонув із друзями в Новосибірськ, де організовувалося військово-піхотне училище. Успішно склавши іспити, став курсантом-піхотинцем. А за півроку до випуску грянула Велика Вітчизняна.

— Буквально наступного дня відбулися загальні збори курсантів і офіцерів, — згадує Юрій Михайлович. — Усім училищем написали тодішньому міністру оборони: «Хочемо на фронт!».

Уже через кілька днів достроково випустили молодих лейтенантів. Юра Таренков, якому на той момент не було ще й двадцяти, разом з кількома десятками товаришів потрапив у Горький — готувати призовників. Деякі з них були вдвічі старші за своїх юних командирів взводів. Останні вчили «цивільних» усіх військових премудрощів, які лише рік тому почали опановувати самі.

Через деякий час лейтенанта Таренкова перекинули до Іванівського військово-політичного училища, де довірили готувати вже не рядових і сержантів, а офіцерів. В Іваново він зустрів свою любов. Її, студентку медінституту, звали Ніна. Молоді побралися, а невдовзі Юру направили на курси «Постріл», де вже сам проходив підготовку перед відправленням на 1-й Білоруський фронт. Туди він потрапив у 43-му.

Під командуванням 23-річного комбата Таренкова воювали сотні бійців і офіцерів. Свій перший бойовий орден — Червоного Прапора — він отримав за форсування Вісли. А після кривавого штурму, здавалося, неприступної фашистської цитаделі в м. Шнайдемюль тяжко пораненого капітана Таренкова удостоїли ордена Олександра Невського. Цю фортецю не змогли взяти навіть за допомогою танків. І тоді в бій пішла піхота. Щоб розширити фортечні стіни, їх двічі висаджували в повітря сапери, закладаючи сотні кілограмів вибухівки. Атаки наших бійців завершилися взяттям опорного об'єкта німців.

У 1947 році Юрій Михайлович повернувся до дружини і сина. Тоді ж пішов на службу в органи внутрішніх справ. Паралельно навчався (закінчив Вищу школу МВС), викладав. На початку 60-х приїхав у Донецьк, де став начальником курсу в щойно створеній Донецькій середній спеціальній школі міліції (нині — Донецький юридичний інститут, у чийй ветеранській організації він перебуває)...

На вихідному піджаці ветерана десятки нагород, серед яких дві, на його визнання, найдорожчі. Це ті самі перші ордени, що дісталися неабиякою ціною.

Дмитро ЛЮБЧЕНКО.

Фото автора.

Звичайна й легендарна

На лацкані піджака цієї красивої вольової жінки, окрім ордена Вітчизняної війни, двох орденів Червоної Зірки, бойових медалей, має бути ще й медаль Флоренс Найтінгейл. Розповідають, що у повоєнні роки англійські офіцери, зустрівши жінку із такою відзнакою, брали під козирок. Ця нагорода — найпочесніша й найвища для медсестер в усьому світі, що вручається Міжнародним Червоним Хрестом. Нині в Україні живих нагороджених сестричок залишилося п'ятеро.

Ольга Іванівна Комєлєва у 41-му навчалася у фельдшерсько-акушерській школі, і вже 17 липня її призвали до армії. У складі 13-ї окремої стрілецької дивізії була під Харковом, Полтавою, ішла через Дніпро, Волгу, Дон. Скрізь поруч із солдатами на передовій. Після контузії під Сталінградом — перша медаль «За бойові заслуги» і присвоєння звання лейтенанта медичної служби.

Про себе Ольга Іванівна розповідає неохоче. «Уявіть довгий такий будинок. На тому кінці — німці, тут — наші. Треба рятувати, перев'язувати. От вам і вся війна... А взагалі, це тепер нікому не потрібно». Зауваження лунає, як вирок, — категорично й прикро. «Чому?» — запитую. «Та подивіться телевізор, почитайте, що пишуть. Не потрібно це тепер нікому!» Запала ніякова пауза. Аж раптом: «Але що ми були патріотами — не відбирайте. Вся молодь — патріоти!». Ось так — просто і щиро.

Багато про що могла б розповісти старший лейтенант медичної служби. Наприклад, як усю війну пройшла разом з чоловіком (воно — у батальйоні, він — у санчастині). Як зустріли перемогу під Прагою, а додому повернулися лише через два з половиною роки. Розказують, один з орденів Червоної Зірки вона отримала за те, що врятувала прапор полку. Але Ольга Комєлєва мовчить, не хоче згадувати. Наче у її житті справді нічого незвичайного.

Анастасія СИРОТКІНА.

Біла Церква
Київської області.

Рани на погоду болять однаково

■ **ДОЛІ**

Голова Братства вояків УПА Карпатського краю Федір Володимирський каже, що коли йому доводиться залишати свої речі в камері зберігання, він завжди набирає один і той само номер — «У-522». Цей номер був нашитий на його арештантській одежі, коли сидів у таборі «Мінлаг-Ц» біля Воркути. Федір Миколайович повинен був відгукуватися на цей номер аж до 1953 року, коли помер Сталін. Тоді в'язням наказали позрізати номери, але строки ув'язнення не змінили. За колючими дротами в Комі АРСР Федір Володимирський відсидів 10 років. «Товариші казали, що мені пощастило, бо іншим давали по 25...», — мовить він.

Пан Федір родом з Тернопілля. З далеких північних країв повернувся до Івано-Франківська, коли обоє з дружиною вийшли на пенсію. Було це у 1978 році. До того сидів у таборах, а потім понад 20 років працював на шахтах в Інті. Там одружився з пані Іриною, яка родом з Прикарпаття і відбувала в Комі АРСР 10 років покарання за те, що носила у ліс воякам їсти. Коли одружувалися, згадує Федір Миколайович, їх благословили в радянському загсі словами: «Сифілісу не маєте?..» Жили в бараці. Там народився син. Хоч він свого часу відслужив у Радянській Армії, на нього не раз дивилися підозріло і запитували: «А чому ти народився в Комі АРСР?»

І справді, чому там, а не в рідних серцю краях?

У 1939 році, коли на Західну Україну прийшли визволителі зі сходу, Федору Володимирському ледь виповнилося 15 років. Тому й не забрали його до армії, коли почалася війна — малий був. Найяскравіший спогад довоєнних років: мама крадькома щодня сушить сухарі. На запитання, для чого вони, коли є свіжий хліб, пояснювала, що багатьох сусідів уже вивезли до Сибіру, то і їм треба бути до цього готовими. Сім'ю вивезли до Сибіру, але після війни, у 1953 році. Тато захворів під час пересилки і в дорозі помер. Мама з сестрою, яка старша за Федора на 10 хвилин, добралися до Сибіру. Маму у Красноярському краю і поховали. За могилою доглядає сестра Федора та її діти, які й нині живуть у тих далях. Одного разу мама з сестрою намагалися повернутися з виселення додому. Їх впіймали на вокзалі і засудили до п'яти років таборів. Мама не сиділа — відпустили, бо була вже стара і немічна. Бавила хвору дитину в одного начальника і крадькома носила доньці передачі. А Люба після таборів так і осіла в тих краях. На той час Федір відбував термін у Воркуті.

Війна застала хлопця на іспитах — здавав сесію за перший курс технікуму. На цьому теорія закінчилася і почалася практика: німці зайняли рідне містечко Новий Вишневець і з радянського технікуму зробили майстерню для ремонту техніки. У 1943 році пішов поголос, що хлопців чекає рейх — Німеччині потрібна молода робоча сила. Далека і ворожа країна лякала настільки, що юнаки, щоб їх не забрали до Німеччини, того самого дня просто з майстерні подалися до лісу, де зв'язкові привели їх в УПА. Далі була партизанка: вишкіл, таборування в лісах, бої з німцями, глибока конспірація, аби за них не постраждали рідні. Федір Миколайович каже, що міг би багато оповідати про кожен бій, про села, де ставали на постій, про те, як не раз рятувало їх місцеве населення. Але пам'ять чомусь викидає на поверхню, здавалося б, малозначуще. Згадує, якими смачними були ще зовсім зелені вишні, що ними тамували в походах спрагу. Як відганяли димом бджіл, аби поласувати медом, котрий уже не вміщався у вулику, до якого господарі давно не заглядали, і комахи ліпили його просто ззовні. Тяжке поранення у грудні 1944 року вирішило його долю. Товариші на руках переносили його з хати в хату, щоб не вистежили енкаведисти. Якось чергові господарі, де ночував, показали йому листівку: «Ви добре воювали з німцями, — визнавали енкаведисти, — а тепер здавайтеся». Але повстанці знали, що їх чекає, коли прийдуть повинитися.

Федора знайшли з перебитими ногами у березні 1945 року. Рік валявся по камерах, доки не відправили відбувати строк до таборів у Печору, потім у Воркуту, Абізь... «Хвороба давала мені одну перевагу, — жартує він нині. — На допити мене мусили нести, бо я не ходив». Дали йому 10 років таборів і 5 років «без права пораження». «Що воно останнє, — каже Федір Миколайович,— я не знаю й донині».

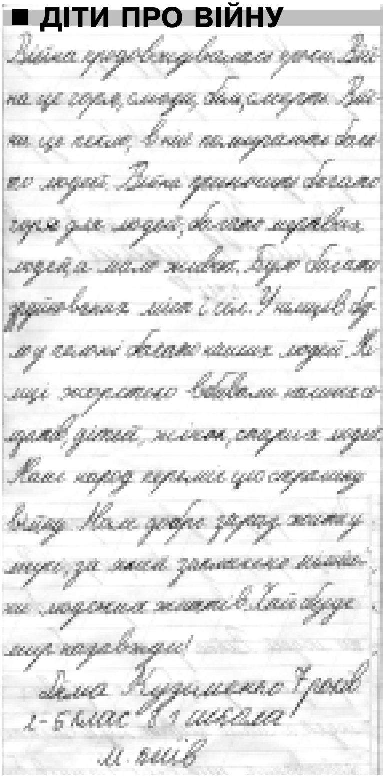
Федір Володимирський — комбатант УПА

Федору Володимирському нині — 81 рік. Він вірить, що справедливість рано чи пізно переможе і вояків УПА визнають учасниками Другої світової війни за Українську державу. Слова «за Українську державу» наголошує, бо в цьому була суть їхніх змагань, суть їхнього життя, мук і страждань. У тому самому будинку, де міститься крайова управа Братства УПА Карпатського краю, під одним дахом двері у двері розташована обласна організація Всеукраїнського об'єднання ветеранів. «Ми товаришуємо з ними, а на своїх зборах вони більше переймаються нашими проблемами, ніж своїми. Це такі само воїни, як і ми, яких забрали до Червоної Армії і комісари погнали їх поперед себе на фронт». Щоранку вони тиснуть один одному руки. І рани на погоду в них болять однаково.

Дарина НАЗАРЧУК.

Івано-Франківськ.

■ **ДІТИ ПРО ВІЙНУ**

Війна продовжувалася чотири роки. Війна це горе, сльози, біль, смерть. Війна це пекло, в ній помирають багато людей. Війна принесла багато горя для людей, скільки мучились людей, а ще живих. Було багато зруйновано міст і сіл. У нашому будинку загинуло багато наших людей. Люди жорстоко вбивали [illegible] дітей, жінок, старих людей. Наш народ переміг цю страшну війну. Нам добре зараз жити, мирно, за [illegible] загиблих [illegible] життів. Хай буде мир назавжди!
Анна Кудименко 7 років
2-б клас 8 і школа
м. [illegible]

■ **ВІДГОМІН**

Небезпечні «пам'ятки»

Бомби, снаряди, міни й гранати — ними й досі нашпигована українська земля.

А повідомлення Міністерства з питань надзвичайних ситуацій схожі на суворі фронтові зведення. Ось декілька з них лише за квітень нинішнього року.

Четвертого: за добу виявлено 31 боєприпас — дві авіабомби, 21 артилерійський снаряд, чотири гранати.

Сьомого: у Кіровограді на приватному подвір'ї відкопали авіабомбу, три артилерійських снаряди та шість мін. А всього по Україні за цю добу виявили 62 боєприпаси.

Дев'ятнадцятого: у селі Шарівка на Кіровоградщині знайдено 12 артилерійських снарядів, міну та дві гранати. Всього за цю добу по Україні «зібрали» 58 боєприпасів.

Двадцятого: сім авіабомб часів Вітчизняної війни віднайдено у річці Турія у Волинській області, на глибині 5 метрів.

Двадцять шостого: у полі біля селища Степне в Закарпатській області знайшли п'ять артилерійських снарядів та 37 мін. Всього за цю добу виявлено 32 боєприпаси.

«Найурожайнішим» було **20-те:** 132 боєприпаси! З них 49 артилерійських снарядів, дев'ять мін та п'ять гранат «переховувалися» поблизу села Сидорове у Донецькій області. Найпотужніша знахідка — 1000-кілограмова фугасна авіабомба довго «дрімала» в одному із житлових масивів Керчі. Фахівці кажуть: радіус ураження її — 500 метрів, а осколки розлітаються довкруж на п'ять кілометрів. Тому перед тим, як знешкодити бомбу, довелося евакуювати 1900 мешканців п'яти житлових будинків.

У наші мирні дні «воюють» з цими знахідками сапери й піротехніки Міністерства оборони та МНС. Працюють вони професійно, й обходиться без жертв.

Утім, трапляються випадки, коли «пам'ятки» калічать і забирають життя людей. Один з учнів у смт Володимирець Рівненської області під час перерви у класі трудового навчання вирішив розібрати знайдений десь патрон часів війни. Вибух. Лікарня. На щастя, юнак залишився живим. А 78-річний мешканець села Коцюбинці на Тернопільщині загинув на місці події. Він спалював сміття на приватній садибі, і стався вибух артилерійського снаряду, який знаходився у грунті під багаттям.

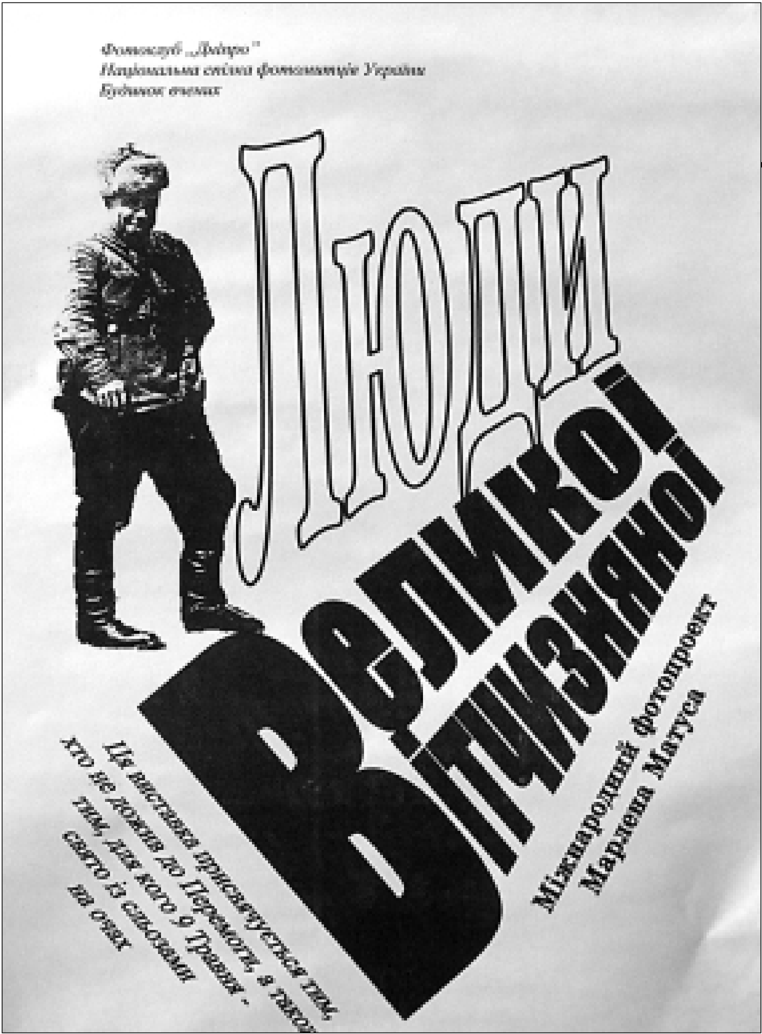
Стався вибух і в селі Перевальне (АР Крим). Під час розбирання на металобрухт артилерійського снаряду часів війни. Один з розбирачів, 1977 р. н., загинув на місці, другий, 1992 р. н., помер по дорозі до лікарні.

Отже, минула війна ще не минула...

Яків ГАЛЬЧЕНКО (за матеріалами прес-служби МНС).

ЗА ПЕРЕМОГУ!

СУБОТА, 7 ТРАВНЯ 2005 ■ № 83 (3583)

У проекті беруть участь 46 авторів із десяти країн: України, Росії, Білорусі, Литви, Латвії, Естонії, Югославії, Канади, Ізраїлю, Німеччини. Всі роботи, представлені на виставці, а їх 139, надруковані з негативів ручним способом і охоплюють період з 1939-го по 2004 роки. Вони вражають своєю простотою і правдою.

139 миттєвостей Великої Вітчизняної

У дніпропетровському Будинку вчених у переддень Дня Перемоги відкрилася фотовиставка «Люди Великої Вітчизняної» — Міжнародний проект дніпропетровського фотохудожника Марлена Матуса. Виставка присвячена тим, хто не дожив до Перемоги, для кого 9 Травня — свято зі сльозами на очах

Тут портрети рядових і офіцерів, піхотинців і льотчиків, артилеристів і медсестер, робітників тилу, ветеранів, їхніх удів. До знімків додано документи з архівів родин Сеждіна, Гриневих, Яценка.

Окрема тема виставки — діти війни. Багато робіт — образи скорботи і пам'яті. Вони зроблені на братських цвинтарях. Міжнародний проект містить у собі не тільки чорно-білі фотороботи, а й кольорові фотографії. Вони присвячені 9 травня 2000 і 2004 років. Кожну деталь фотопроекту виконано з особливим трепетом.

Як розповів автор проекту Марлен Матус, усіх авторів фотографій він знає особисто. З багатьма вже не вперше бере участь у різних виставках. Усі вони з особливим інтересом і бажанням відгукнулися на запрошення взяти участь у цьому проекті. Готуючи цю виставку, він ретельно і дбайливо добирав кожний експонат, кожну фотографію. Може, тому, що сам добре пам'ятає те лихоліття.

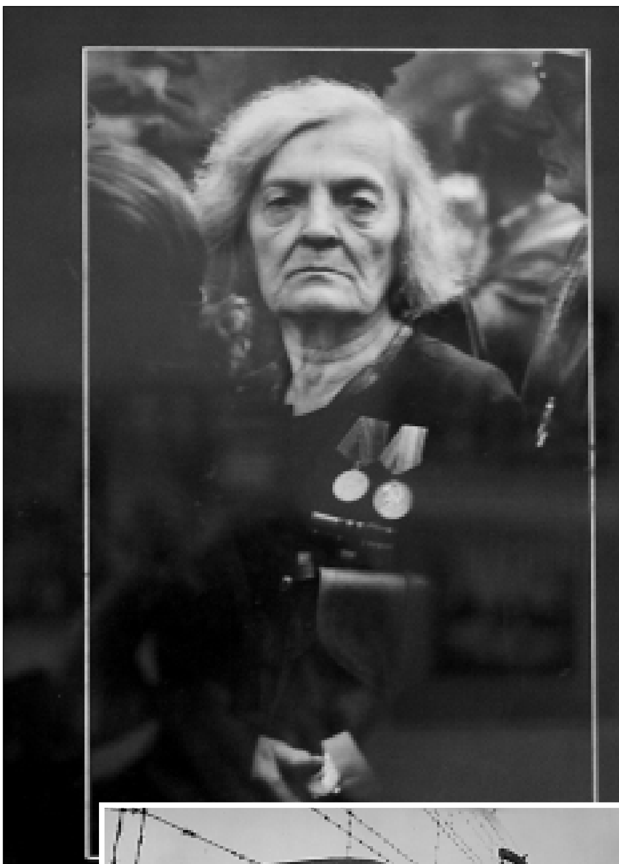
Марлен Матус народився 1939 року. З 12 років серйозно захоплюється фотографією. Його роботи виставлялися на багатьох всесоюзних і зарубіжних виставках. У колекції майстра безліч призів і дипломів різних престижних фотооглядів. У 1973 році М. Матус став художнім керівником дитячої кіностудії «Веснянка», про яку сьогодні знають у багатьох куточках світу. А 1978-го він паралельно почав керувати місцевим фотоклубом «Дніпро». Нині чимало членів цього фотоклубу живе в інших країнах, але вони завжди охоче відгукуються на запрошення з Дніпропетровська взяти участь у різних виставках.

Більш як 500 робіт фотоклубу «Дніпро» — серед постійних експонатів московського Будинку фотографії. На рахунку М. Матуса десятки власних авторських виставок. Понад сто різних фотопроектів організовані ним за майже 30 років тільки в дніпропетровському Будинку вчених: по дві—три виставки щорік.

Сергій КОРОБКОВ.
Фоторепродукції Дмитра КРАВЧЕНКА.

Травень 1945-го. Фото Давида Шнірмана, м. Дніпропетровськ.

Медсестра. Рік 1980-й. Фото Олександра Попова, м. Вороніж.

Ветеран. Рік 1990-й. Фото Олександра Кузнецова, м. Красноярськ.

Польоти ветерана Володимира Чупринника. Фото Валерія Гвозда, м. Каунас.

Пережите. Фото Дмитра Графова, м. Челябінськ.

9 Травня, місто Прага. Фото Давида Шнірмана, м. Дніпропетровськ.

В одному строю. Фото Ігоря Гаушпігеля, Ізраїль.

Жалобний мотив пам'яті. Фото Х. Леппіксона, м. Таллінн.

Весна 1945 року.
Фото Давида Шнірмана, м. Дніпропетровськ.

Мій дідусь. Фото Олександра Бульбо, м. Бєлгород.

■ ПОЕЗІЯ

Воевавшим

*На войне
грустят о доме.
Где-то там —
другая жизнь
У родимых, у знакомых.
Здесь — вою
да берегись.
Все — там.
Все: земля и небо,
тишина и соловьи.
Мать. Жена.
И запах хлеба.
Верь.
Надейся.
Доживи!
Хорошо бы мне вернуться
в заповедные места.
Всех увидеть.
Окунуться
в царство отдыха и сна.
Вместо неба —
дым и пламя.
Жив пока.
А друг убит.
И негаснущее знамя
раной рваною горит.
На войне мудрее вечер.
Был.
И нет.
Как по судьбе.
Пуля ранит.
Время лечит.
Молят Бога о тебе.
Грома вешнего раскаты...
Отвоеванный тобой
Долгожданный
Сорок пятый.
Жми, солдат, домой.
Домой!*

Любов БУЛАХОВА.
Альошинське Городнянського району Чернігівської області.

Вони штурмували Берлін

*Уклін вам
від трьох поколінь,
що воєн у долі не знали.
За те,
що ви брали Берлін,
фашистську чуму
доконали.
В атаки останні ішли,
щоб зло
на землі покарати.
Сади білопінно цвіли
і так не хотілось
вмирати.
Європа устала з колін,
дивуючись вашій відвазі,
Як ви
штурмували Берлін,
розписувались
на рейхстазі.
Радів білий світ у ті дні,
героями звав поіменно,
Хто, ставлячи хрест
на війні,
підняв Перемоги знамено.
Хай пам'ять
нових поколінь
в любов
закарбується щиру.
Бо ви
штурмували Берлін —
плацдарм
для великого миру!*

Олександр ТАРАНЕНКО.
Дніпропетровськ.

■ ДІТИ ПРО ВІЙНУ

Коли я вимовляю слово «війна», усмішка зникає з обличчя моєї бабусі. В її очах з'являється невимовний сум. Одного разу я пішла з батьками до пам'ятника Загиблому воїну. Ми весело говорили. Підійшли до пам'ятника і замовкли. Мені здалося, що я чую постріли. Я поклала квіти до підніжжя і подумки подякувала їм, нашим вічним солдатам. Війна скінчилася, але час не послабив біль.

Стефанія БЕЛІНСЬКА, 4-В клас, школа № 17, Ірпінь.

Війна — це біль, страх, горе. На війні загинуло багато безневинних людей, а серед них і мій дідусь. Він воював неподалік Дніпра.

Наталя ФЕДОТОВА, 3-А, школа № 17, Ірпінь.

The New York Times.

FINAL SURRENDER SIGNED IN BERLIN RUINS; SOVIET JOINS IN PROCLAIMING TRIUMPH; TRUMAN WARNS VICTORY 'IS BUT HALF WON'

ЗА ПЕРЕМОГУ!

СУБОТА, 7 ТРАВНЯ 2005 ■ № 83 (3583)

«Нью-Йорк Таймс», Нью-Йорк, середа, 9 травня 1945:

«На берлінських руїнах підписано остаточну здачу; у Радянському Союзі тріумфують; Трумен застерігає: «Це лише половина перемоги»

Прапор над рейхстагом

Історія з перших вуст

Правду про встановлення прапора Перемоги над рейхстагом розповідає сам Олексій Прокопович Берест.

Наводимо бесіду зі скороченням з Олексієм Берестом, яку наприкінці 60-х років розповів журналіст Анатолій Корольченко.

Сірий світанок 30 квітня застав 756 СП 150-ї СД у самому центрі Берліна.

3-й батальйон вночі заволодів дуже великим будинком, де містилося міністерство внутрішніх справ зловісного Гімлера. Бійці засіли у підвалі. Крізь вибиті вікна вдалині неясно проглядалися контури темної будівлі. Це і був рейхстаг.

Перед атакою в підвалі з'явилися розвідники дивізії із прапором Перемоги. Його треба було встановити на куполі рейхстагу.

Знамен у 3-ю ударну армію дали дев'ять

— А яким на вигляд був цей прапор? — запитав я співрозмовника.

— Звичайним. Полотнище червоне, у верхньому кутку — серп та молот з п'ятикінечною зіркою, білими літерами виведена назва дивізії — 150-а стрілецька. І ще був вказаний номер корпусу і нашої ударної армії. Древко пофарбоване червоним чорнилом. На ньому цифра 5. Таких знамен у 3-ю ударну армію дали дев'ять, це знамено було п'ятим.

— За сигналом атаки ми кинулись до площі, — продовжував розповідати Олексій Прокопович. — Серед солдатів бігли і розвідники із скрученим на древку полотнищем. Знанацька шлях перегородив заповнений водою рів. Через нього перекинута металева балка. Кантарії вдалося по ній перебігти, за ним із прапором Єгоров. Перебіг і я. Атакуючих не змогли затримати ні рів, ні шалений вогонь гітлерівців, як засіли в рейхстазі.

— Блокуй входи у підвал! — наказав комбат Неустроєв.

Але не тільки звідти стріляли по нас. Німці були і на другому поверсі. Третій поверх теж був у їхніх руках. В одній із кімнат ми знайшли двох жінок. Вони пояснили, що працювали на кухні. На питання, чи багато в підвалі німців, відповіли, що багато, мабуть, тисяч зо дві.

Бій не стихав ні на хвилину. В 18.30. ми закріпили прапор на одній із колон при головному вході в рейхстаг. Але увечері зателефонував командир полку Зінченко: «Де прапор?». «На колоні біля входу», — відповів Неустроєв. «Треба встановити його на даху рейхстагу!»

Призначений комендантом рейхстагу полковник Зінченко наказував: «Ворог займає оборону в рейхстазі. Наше завдання: протягом світлого часу сьогодні очистити і захопити 15—20 кімнат, щоб на завтра мати ширший фронт наступу. Підрозділам полку заволодіти північно-західним вестибюлем і через центральний вхід на другий поверх атакувати ворога. Командиру 1-ї роти старшому сержанту Сьянову через західний вхід на другий поверх пробити дорогу на купол рейхстагу для встановлення на ньому прапора, що несуть Єгоров і Кантарія. Заступнику командира батальйону з політичної частини лейтенанту Бересту очолити виконання бойового завдання з підняття прапора...»

Ось ми на даху. З висоти відкрився нічний вигляд на Берлін. При світлі пожарищ місто проглядалося коробками будівель, було таке враження, що місто в судорогах переживало свої останні часи.

На фронтоні будівлі — величезна скульптура. Пам'ятається тільки голова коня. Десь біля неї з допомогою телефонного кабелю ми закріпили древко прапора. Полотнище затріпотіло. Коли спустилися з даху, я доповів комбатові, що наказ виконав — прапор Перемоги встановлено над Берліном. Стрілки годинника показували 22.30.

Уранці 1 Травня

Та на цьому пригоди в рейхстазі не скінчилися, — продовжував розповідь Берест. — Уранці 1 Травня в одному із входів у підвал з'явився білий прапор і німець, який вимагав: є важлива розмова.

Хтось подав ідею: «Берест якраз зійде за полковника». Проти худорлявого, невеликого на зріст комбата Неустроєва я справді мав поважний вигляд.

«Справді, — погодився Степан, — ти полковник, а я — твій ад'ютант». Я глянув на нього, не уявляючи командира своїм підлеглим. Але нічого не вдієш.

Знайшли широку шкіряну куртку, в яку я вдягнувся. Замість солдатської пілотки натягнув кашкет капітана Прелова, начистив килимом чоботи. «Тепер ти достеменно як полковник», — глянув на мене Степан Неустроєв. «А хто перекладатиме?». Згадали про солдата Пригунова. Той говорив німецькою, і ми часто користувалися його послугами. Привели німця з його білим прапором. Поба-

■ У ФОКУСІ ДЗЕРКАЛ ЕПОХИ

Кожна війна має свою ціну

Ось провідні американські газети «Вашингтон Пост» та «Нью-Йорк Таймс» за 9 травня 1945 року. З першої сторінки вашингтонської газети переможно посміхається Ейзенхауер. Вчитуючись у тексти заміток, помічаєш у кожній другій слово «Japan» (Японія). Отже, для американців японська загроза була більша, ніж німецька. Адже японці шарпали військові бази США починаючи з Перл-Харбор. Тому американські журналісти називали капітуляцію Берліна «напівперемогою». Для них перемога настала 2 вересня 1945 року. А 9 травня «Вашингтон Пост» пише: «Армія починає переведення підрозділів у район Пасифіка», тобто з Європи до Тихого океану. «Нью-Йорк Таймс» повідомляє: «На берлінських руїнах підписано остаточну здачу; у Радянському Союзі тріумфують; Трумен застерігає: «Це лише половина перемоги». Втім, є відчуття, що незабаром — мир, і час підбивати підсумки війни. Ці підсумки, принаймні для нас, своєрідні. «Нью-Йорк Таймс» (вже 9 травня) підрахувала, що світ заплатив за перемогу 275 мільярдів доларів. Тут-таки вміщено «прайс-лист» про ціни на інші війни: наполеонівська — 133 мільйони, мексиканська — 166 мільйонів, а перша світова — 41 мільярд зелених. Це коментувати складно. Напевне, в нас різні шкали вимірювання цінностей. Бо в нас на запитання: у що обійшлася Перемога, відповідь — у понад 20 мільйонів загиблих.

Ах, як проситься сюди один негазетний сюжет війни! Наш льотчик Панов восени 1941-го зі своїм літаком вибирався з київського котла, з-під Броварів. Військові фінансисти попросили взяти на борт сім тонн паперових грошей. Він відмовився: тут люди гинуть, а ви?! І фінансисти підпалили ту купу грошей. Вони не хотіли горіти. Літак ішов у небо у хмарі купюр, розвіяних вітром від гвинта. Панов приземлився в Харкові, знайшов там польову пошту свого полку, завалену мішками з листами. Ці листи дійшли з київського котла, де вчора пропала купа грошей. Може, Бог знає, що потрібніше солдатові на фронті! (Книжка спогадів Панова вийшла два роки тому у Львові, коли самого полковника вже не було на світі.)

«Вашингтон пост», Вашингтон, середа, 9 травня 1945:

«Армія починає переведення підрозділів у район Пасифіка»

Йдеться про переміщення загонів американської армії з Європи до японських островів

The Washington Post

Army Begins Shift of Troops to Pacific

Урочистий марш, святкові столи та артилерійські залпи,

а також відтворення подій Великої Вітчизняної чекають на ветеранів у День Перемоги

Дев'яте травня в Києві розпочнеться Ритуалом Пам'яті — покладанням квітів до пам'ятника героям-танкістам, стели Перемоги, пам'ятника генералові армії Ватутіну. В урочистій церемонії біля могили Невідомого солдата в Парку Вічної Слави візьмуть участь Президент, Прем'єр-міністр, голова парламенту, міністр оборони, керівництво Києва та столичної області.

Потім керівники держави приєднаються до урочистого маршу ветеранів війни Хрещатиком. Біля входу в Київраду встановлять штандарти чотирьох українських фронтів та президентський штандарт. Після завершення ходи ветеранів запросять за святкові столи, встановлені вздовж Хрещатика від Майдана Незалежності до Бессарабської площі. Гарного настрою сивочолим визволителям додаватимуть також виступи на облаштованих на Хрещатику концертних майданчиках.

Низка святкових заходів, зокрема, запалення Вогню Слави та покладання квітів і гірлянди до стел міст-героїв, а також народні гуляння заплановано і на території меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років».

А напередодні Дня Перемоги у державному музеї-заповіднику «Битва за Київ у 1943 році», що в селі Нові Петрівці Вишгородського району Київщини, члени молодіжної громадської організації «Київський клуб «Червона зірка» влаштують театралізовану виставу — відтворюватимуть події Великої Вітчизняної.

Але ветерани не були б ветеранами, якби не перебрали владу у свої руки — це станеться під час святкового концерту «Пісня опалена війною» в Київському міському центрі народної творчості, учасниками якого будуть аматорські вокально-хорові колективи безпосередніх учасників тих подій.

О дев'ятій вечора буде дано 60 артилерійських залпів воєнного салюту й розпочнеться святковий феєрверк.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

4 травня — бюст Олексія Береста передали ветеранській організації міста Охтирка Сумської області.

На знімку (зліва направо): заступник голови Сумської ОДА Олександр Лаврик; почесний президент фонду «Джерело» Володимир Матицин; міський голова Охтирки Ірина Демченко; голова Полтавської ОДА Степан Бульба.

чивши мене, німець козирнув: «Комендант рейхстагу, генерал просить прийняти умови». «Де він?» — запитав я, входячи в роль. «У себе, внизу». — «Добре». Німця вивели, а ми обговорили обставини. «Ти, Олексію, тримайся сміливіше, говори як переможець», — напучував мене командир батальйону. Взяли пістолети, по кілька гранат і втрьох пішли до підвалу.

З вогневих позицій

Пізніше, коли Береста вже не стало, командир батальйону Степан Неустроєв так опише те, що відбувалося:

«Не промовивши ані слова, ми, не поспішаючи, зійшли вниз і потрапили в погано освітлену кімнату, схожу на каземат. Тут вже були два офіцери і перекладач — представники командування фашистського гарнізону рейхстагу... Німці дивилися на нас вороже. В приміщенні залягла мертва тиша.

Лейтенант Берест зробив кілька кроків вперед і, порушивши мовчання, рішуче заговорив:

— Всі виходи із підземелля блоковано. Ви в оточенні. У разі спроби прорватися на гору, кожного з вас буде знищено. Щоб не було даремних жертв, пропоную вам скласти зброю, при цьому гарантую життя всім вашим офіцерам та солдатам. Вас буде відправлено в наш тил в розпорядження старшого командування.

Офіцер, котрий нас зустрічав, заговорив ламаною російською:

— Німецьке командування не проти капітуляції, але за умови, що ви відведете своїх солдатів з вогневих позицій і на деякий час обеззброїте їх... Потім вони готові здатися в полон.

Наш «полковник» категорично продовжував наполягати на своєму:

— Якщо в зазначений час ви не вивісите білий прапор — почнемо штурм, — спокійним голосом заявив Берест.

І ми залишили підземелля...

Дорога звідти здалася дуже довгою. А її потрібно було пройти рівним, спокійним кроком. Ми розуміли: німці з нашої поведінки судитимуть про тих, хто їх блокував.

Треба віддати належне Олексію Прокоповичу Бересту. Він йшов не поспішаючи, високо піднявши голову. Ми з Іваном Пригуновим супроводжували свого «полковника».

Вони повернулись у розпорядження батальйону в чотири години ночі. А вранці знову загриміло. Німці атакували одночасно з підвалу і з другого поверху.

Це був страшний бій

— По нас били і зверху, і знизу, з фронту і тилу, — продовжував розповідати Берест. — Боєприпаси закінчувалися, і в хід пішла трофейна зброя. Сержант Сьянов прийняв командування ротою і, влучивши у німецького кулеметника, вів вогонь з його зброї. Закінчилися патрони і у мене. Мені вдалося оглушити німця залізним прутом, і я захопив його автомат. А потім, коли стояв за колоною і стріляв, біля моїх ніг розірвалася граната, яку кинув німець. Осколки посікли ноги, і я впав. Добре, що надійшла нам допомога. Із рейхстагу тоді вивели полоненими близько 1800 чоловік. А я потрапив у шпиталь...

— Послухай, Олексіє Прокоповичу, — як же так? Ви троє встановлювали прапор, солдати отримують звання Героя, а їх командира відмічають лише орденом. Чому так? — не міг я стримати здивування.

— Е-е, — махнув він рукою. — На війні буває різне. Не тобі пояснювати. Був і я представлений до звання Героя, тільки мене викреслив із списку сам маршал Жуков. Начебто засумнівався в тому, що я вів розвідників, — «І тут політпрацівник», — наче сказав він з досадою. Політруків він не дуже поважав. Першому, кому я висловив свою образу, був член військової ради нашої групи військ генерал Тєлєгін.

Справа в тому, що, випереджаючи події, в Москву на ім'я Верховного Головнокомандувача було надіслано донесення від командування 1-им Білоруським фронтом. Його підписали маршал Жуков, член Військової ради генерал Тєлєгін і начальник штабу фронту Малінін. У ньому йшлося, що прапор над рейхстагом встановили о 14 годині 25 хвилин. Так їм доповіли із військ. І тепер генерал Тєлєгін спробував уточнити у Береста, коли було піднято прапор...

— І що ж?

Звертався і до Хрущова, у відповіді йшлося, що питання вивчається і про рішення мене повідомлять. А потім був виклик до Москви, в ЦК, на Стару площу. Напередодні в готелі зустрів я свого комбата Неустроєва. «У твоїй справі викликали», — повідомив він.

— Нас запросили у кабінет самого Суслова, — продовжував він. — Тут був начальник Головного Політичного управління армії маршал Голіков, генерал-полковник Перевєрткін, колишній командир нашої дивізії генерал Шатилов і ще багато незнайомих військових осіб. Виступив Перевєрткін, сказав, що із 34 удостоєних звання Героя майже половина приходиться на 150-ту дивізію. І нікого в нагородах не обминули. Шатилов підтвердив те саме. Я мав надію на Степана Неустроєва, тому що він більше за інших був обізнаний. Але той мовчав.

Пізніше Неустроєв писав своєму підлеглому і бойовому товаришу, наче вибачаючись за накоєне: «Олексію, мені було раніше незручно писати тобі, що саме я переживаю більше за всіх за те, що тобі не було присвоєно звання, але зараз тобі, звичайно, говорили, що я тричі писав у ЦК, але поки що безуспішно. Тим паче, я щиро домагаюся встановити ту правду, і в першу чергу хочу бачити тебе Героєм...»

* * *

Олексій Прокопович Берест загинув 3 листопада 1970 року. Повертаючись з роботи додому, він йшов залізничними коліями. І раптом побачив на рейках дитину. Дівчинка не чула тривожних гудків електропоїзда, що їхав. Не роздумуючи, Олексій Прокопович кинувся до дитини, вирвав її з-під колес, але зберегти себе не зміг.

Так закінчив свій життєвий шлях офіцер прославленої 150-ї стрілецької дивізії, переможний шлях якої проліг від Ростова до стін зловісного рейхстагу.

(Матеріали надіслані дочкою О. П. Береста Іриною БЕРЕСТ).

У лютому 2005 року народний депутат України В. О. Яворівський звернувся до Президента України В. А. Ющенка з пропозицією про встановлення історичної справедливості — увічнити пам'ять лейтенанта О. П. Береста, присвоївши йому високе звання Героя України (посмертно) та встановити пам'ятник на батьківщині Героя — в Охтирському районі Сумської області.

Підготував Йосип РЕШКО.
Фото Юрія ЯЗОВЦЕВА.

■ ПАМ'ЯТЬ

Жертвам фашизму присвячується...

Напередодні Дня Перемоги побачило світ унікальне видання, де зібрано спогади жертв нацизму й раніше закриті архівні документи. «По той бік війни» — таку назву має книга, підготовлена великим авторським колективом із Запоріжжя.

Це книга про людей, які не воювали, однак волею долі опинилися втягненими в найжорстокіші події війни, у репресивно-каральну м'ясорубку, насамперед гітлерівську. Це історія покоління, народженого в 20-х роках XX століття, розказана ним самим. Автори-укладачі книги Наталя Кузьменко та Микола Михайлов використали архівні документи,

а також записки очевидців, учасників і свідків тих драматичних подій. У книзі — більш як 150 спогадів в'язнів німецьких концтаборів, «остарбайтерів» і свідків масового знищення євреїв.

Книга вийшла друком у видавництві РА «Тандем-У» (тираж —3000 прим.) за ініціативою та активною участю й під загальним керівництвом Григорія Касьяна, голови Запорізького обласного відділення Українського національного фонду «Взаєморозуміння і примирення» при Кабміні України, фонду «Натхнення» і під егідою Запорізької обласної та міської рад.

Ігор САМОЙЛЕНКО.

Запоріжжя.

Євгенія Долинюк переховувала повстанців у своєму бункері

■ ДОЛІ

Народився Петро Юрійович КАСІНЧУК у тих краях, де, як казали, когут співав на три держави. Села тут замкнені між Збручем і Дністром, до 1939-го проходив кордон між СРСР, Польщею і Румунією. Народ тутешній здавна патріотично налаштований. Петро пригадує, як плакав батько, коли дізнався з приймача, що вбили Євгена Коновальця. Як усіма правдами і неправдами переправлялися галичани за кордон, щоб допомогти закарпатським українцям, коли ті оголосили про створення своєї республіки на чолі з Августином Волошином. Батько Петра у 1918-му воював в Українській Галицькій Армії (УГА), звідки повернувся інвалідом. Змалку брав сина до читальні «Просвіти» у рідній Мельниці-Подільській, де була гарна бібліотека, де місцеві аматори ставили вистави і навіть оперу «Запорожець за Дунаєм».

Як сьогодні пам'ятає Петро Юрійович неділю 17 вересня 1939 року. Місцевий люд з хоругвами, хлібом-сіллю вийшов вітати братів-визволителів зі Сходу. Галичани щиро вірили, що нарешті матимуть свою державу. До складу революційного комітету увійшли найповажніші газди і найбільші патріоти. Усюди крутили фільми «Наталка Полтавка», «Кармелюк», а вони ще замовляли про Богдана Хмельницького. Роздавали газети, сірники, гас... Та ідилія тривала недовго. Згодом почали арештовувати активістів, люди безслідно зникали. Декого рідні потім знайшли розстріляними у Чортківській тюрмі.

Коли почалася війна, Петро навчався у Чортківській гімназії. Молодь гуртувалася, щоб чинити спротив німцям. У мадярів, які воювали на стороні фашистів, вимінювали зброю. Хлопцям підняло дух те, що на Волині створилася УПА. Почали й самі організовувати диверсії. У Чорткові вбили начальника тюрми, були й інші акції. Бачив, як недалеко від Чорткова проходило з'єднання С. Ковпака. Йшли і йшли... Німці були в паніці. Каже, ковпаківці й оунівці координували свої дії. Наприкінці окупації німці лютували, у Чорткові з'явилися есесівці, почалися арешти. Гімназистів розпустили.

Петро повернувся до Мельниці-Подільської. Знаючи німецьку, часто попереджав земляків про небезпеку. Втікаючи, німці залишили багато зброї, харчів. Хлопці усе те підібрали. Пригодилося, коли пішли у підпілля. Тепер воювали проти більшовиків. Петрового батька заарештували. Знайшли у хаті гімназійний конспект сина з історії України з намальованим тризубом. І хоч хлопець на той час був комсомольцем, не допомогло. Батько ще встиг благословити його, коли вирішив іти у підпілля. Він потім помер на виселенні у Херсоні. Маму запроторили у Красноярський край. Петро потрапив у сотню УПА, де було багато хлопців зі Сходу. Грамотні вояки, багатьох новачків вчили, як із зброєю поводитися. Згодом Касінчукові доручили пропагандистську роботу, був підрайонним провідником у придністрянських селах.

Розповідає, що кілька разів доводилося переховуватися у бункері, влаштованому на обійсті Євгенії Долинюк над самим Дністром. Тієї самої, двічі Героя Соцпраці. Чоловік її також відсидів десять років за участь в УПА. Вже відбуваючи покарання в Сибіру на уранових рудах (пораненого хлопця таки схопили енкаведисти), побачив Петро портрет Євгенії Олексіївни на першій сторінці «Правди» і прочитав, що була вона з бідної родини. Неправда, батьки її були заможними. І за хлопця вийшла заміж зі статками. Багато допомагала землякам, ставши відомою на весь колишній Союз ланковою. Дороги, водогін, церква, будинок культури у рідному селі — то її заслуга. Люди й досі з вдячністю згадують мудру жінку-трудівницю.

Відсидівши дев'ять років з п'ятнадцяти (його справу переглянули після смерті Сталіна), Петро Касінчук забрав маму з Сибіру, яка вже встигла й там обрости городами, і повернувся на рідну землю. Згодом вступив до політехнічного, став інженером. Коли у Тернополі зорганізувалася група Гельсінської спілки, був її активістом. КДБ ішов по сліду. Довелося втікати, шість років працював у Тюмені.

Багато років Петро Юрійович Касінчук очолює Тернопільську обласну управу Всеукраїнського братства вояків ОУН-УПА імені Романа Шухевича «Лисоня». Вона налічує понад 600 учасників визвольних змагань, а молоді ще більше. Добивається, щоб прирівняли їх у правах з тими, хто воював у лавах радянської армії. А то виходить, що вояків ОУН-УПА ще десять років тому прийняли асоційованими членами до організації європейських ветеранів Другої світової війни, а в незалежній Україні це право досі доводиться виборювати.

Любов ЛЕВИЦЬКА.

Тернопільська область.

Фото автора.

■ ДІТИ ПРО ВІЙНУ

Минає 60 років від переможного святкового салюту. Київ відтоді повністю відновили, місто стало найкращим. А ось історія не була такою чудовою. Київ та його мешканці зазнали таке, чого іншим містам навіть у страшних снах не марилося. Українські вояки були найкращими, найсміливішими, наймужнішими. Саме завдяки їхнім подвигам, самопожертві Україна не стала на коліна перед фашистською навалою. Ми пам'ятатимемо героїв вічно.

Василь КАЮКІН, 9-А клас, школа № 30, Київ.

На згадку про Прагу привіз додому саджанці бузку

■ ТРОФЕЇ

— 9 травня застало мене у Празі. Я служив механіком-водієм тридцятьчетвірки, — пригадує Ілля Фомич Наконечний. — Наша 3-я танкова армія генерал-полковника Павла Рибалка після стокілометрового кидка на світанні увійшла до Праги. Втомилися страшенно і всі, звичайно, поснули. Так і проспали Перемогу. А прокинулися від того, що хтось лоскоче за вухом гілочкою бузку. розплющив очі — Божечку мій, танк — в оточенні мешканців Праги. Усі сміються, у всіх гілки бузку в руках.

Ну і вино-пиво, звичайно, рікою лилося. Ми на околиці Праги ще кілька тижнів простояли, а потім рушили додому, на Батьківщину.

На пам'ять про Прагу привіз додому кілька кущів бузку. Як уже з мене хлопці сміялися: мовляв, дорогий трофей. Я кущі земелькою вкутав, водичкою поливав. Так і довіз до рідної Умані.

Тієї само весни й посадив. Як чехословацький бузок прийнявся — і не сказати! Потім у мене сусіди саджанці просили.

А взагалі я вам скажу — ну які в солдата трофеї на війні? Мені есесівський кортик якось трапився. Так на кордоні смершевці забрали. Головний солдатський трофей — живими повернутися.

В'ячеслав ВОРОНКОВ.

ЗА ПЕРЕМОГУ!

СУБОТА, 7 ТРАВНЯ 2005 ■ № 83 (3583)

Daily Worker

YANKS, SOVIETS, CZECH PATRIOTS CLOSING ON FOE

Gen. Patton Takes Pilsen

LaGuardia Announces He Won't Run Again

Dems Back Ben Davis

«Дейлі Воркер»
Нью-Йорк, понеділок, 7 травня 1945 року

«Янкі, радянські війська, чеські патріоти наближаються до противника»
Генерал Паттон взяв Пільсен

Лондон, 6 травня — армійські загони під керівництвом генерала Джорджа Паттона захопили чеські воєнні склади в центральній Богемії у місті Пільсен. Це сталося у ході 22-мильного прориву, здійсненого задля остаточної перемоги та захоплення останнього вермахтського арсеналу. На знімку: два трупи примусових робітників, які намагалися втекти з нацистського трудового табору під Лейпцигом.

І простіть нам провини наші...

■ ПІЛЬГИ ВЕТЕРАНАМ

Згідно з Законом України «Про статус ветеранів війни і гарантії їх соціального захисту», ветерани війни, до яких належать учасники бойових дій, інваліди війни та учасники війни, а також особи, на яких поширюється дія вищезазначеного закону, мають ряд пільг. Зокрема, спільними для всіх цих осіб є такі пільги:

1) безплатне одержання ліків за рецептами лікарів;

2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів у межах області (Автономної Республіки Крим) за місцем проживання;

4) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

5) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

6) першочергове (для інвалідів війни — позачергове) обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

7) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи (для працюючих ветеранів);

8) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;

9) першочергове (для інвалідів та осіб, на яких поширюється дія Закону, позачергове) забезпечення житловою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове (позачергове) відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт житлових будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом;

10) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів з будівництва та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків;

11) звільнення від сплати прибуткового податку з усіх одержуваних ними доходів (у 2005 році ці пільги надаються учасникам бойових дій, інвалідам війни та особам, на яких поширюється чинність Закону, в межах п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів за кожний повний місяць), податку з власників транспортних засобів (не більше одного транспортного засобу), земельного податку. Інваліди війни звільняються від сплати податків, зборів і мита всіх видів та земельного податку, крім ввізного мита, митних платежів, акцизного збору, податку на додану вартість на товари, що ввозяться на територію України.

12) першочергове (для інвалідів — позачергове) обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

13) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим ветераном війни, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством.

Окрім перелічених, ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни і гарантії їх соціального захисту», мають право на ряд інших пільг, розмір яких залежить від категорій осіб, яким ці пільги надаються.

■ У ФОКУСІ ДЗЕРКАЛ ЕПОХИ

Союзники великі та маленькі

Ось газета «Правда» від 9 травня 1945 року. Як бачимо, союзники тут одні великі, інші маленькі. Мабуть, воно правильно. Але є прецікаві спогади одного зовсім маленького союзника, опубліковані вже по війні. Голландія, як відомо, теж була на боці союзників. І один голландський офіцер потрапив у полон до німців і перебував у концтаборі аж на Західній Україні, окупованій Гітлером. З табору голландець з друзями втік, блукав лісами й опинився серед повстанців УПА. Ті не знали, що за люди перед ними, але привели до штабу, посадили за стіл, повечеряли разом, і горілки з медом випили. А потім спитали: «Вам дівчата на ніч не потрібні?» Голландці замахали руками: ні-ні! «Ну, значить, ви не росіяни!» — констатували оунівці й запропонували голландцям вступити до УПА. Ті чемно відмовилися: «Наша королева — союзниця Росії, а ми офіцери, присягу давали! Але обіцяємо, що вдома будемо розповідати про Україну тільки добре!» Повстанці не розсердились, дали голландцям провідників і довели до угорського кордону, звідки ті добралися додому. Й справді розповідали там тільки добре про тих хлопців, які частували їх горілкою з медом. А наші газети чомусь пишуть, що про Україну в Європі ніколи ніхто не чув.

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!
Всесоюзна Комуністична Партія (більш.).

«ПРАВДА», четвер, 10 травня 1945 р.

Орган Центрального Комітету і МК ВКП(б)

Учора наш великий народ, народ-переможець святкував день повного торжества свого правого діла.
Хай живе великий організатор і натхненник історичної перемоги радянського народу над німецьким імперіалізмом—наш любимий вождь і вчитель товариш Сталін!
Далі—звернення Сталіна до народу.

ПРАВДА

Обращение тов. И. В. Сталина к народу

Я вижила на війні, але гину у власному помешканні

Якщо старі солдати іноді називають колишні баталії пеклом, то Олені Зайцевій дісталося найжахливіше. Усю війну, усю Європу вона не пройшла, а проповзла ніжним дівочим тілом. Від Поволжя до німецьких кордонів. Під кулями й осколками, по мінних полях і зритих снарядами траншеях, витягаючи, відкопуючи із землі поранених, закривавлених, а нерідко і бездиханних бійців.

Вона була медсестрою. На фронт потрапила зовсім дівчиськом. У 17 років умовила фронтовиків узяти її на війну коли не солдатом, то хоча б санітаркою.

Олені Зайцевій неабияк пощастило: за всю війну жодної серйозної подряпини. Натомість усе подальше життя — як на війні. Рано втратила чоловіка, не склалося сімейне життя в сина. На старості літ змушена була кинути весь свій нехитрий скарб і почати життя заново, на новому місці.

Радянська влада, треба віддати їй належне, не залишила фронтовичку в біді, без даху над головою. Проте свою гореосελю площею 8,4 кв. м вона одержала десять років тому як тимчасове житло в старому будинку барачного типу. З однією кухнею на весь коридор і душем загального користування. Райвиконком обіцяв, що коли підійде черга на повноцінне житло для учасників війни, вона зможе переїхати.

Черга не підійшла і, напевно, вже ніколи не підійде. Олена Матвіївна розмірковує так: кому потрібні ці фронтовики? Хіба що в День Перемоги для «сервіровки столу»...

Їй, герою війни, дісталася найгірша комірка в гуртожитку.

«Окупанти» у вигляді чорної цвілі, усіляких грибків і смороду зайняли її територію вже давно. Воювати з ними, за словами Олени Матвіївни, все одно марно — вони лише зміщнюють свої позиції. Дійшло до того, що торік «агресор» перебрався на обличчя, спровокувавши онкологічне захворювання. Лікарі ледве виходили колегу, однак не виключають рецидиву.

Подальше проживання в цьому, з дозволу сказати, помешканні небезпечне для життя. Це вже давно визнали санлікарі й численні комісії із ЖЕКу, що не раз бували в ньому. Однак «визволяти бабусю з полону» ніхто не поспішає.

Олена Зайцева вирішила, що проривається треба самотужки. Тільки цього року вона чотири рази ходила на прийом до міського голови. Щораз він обіцяє допомогти, однак через тиждень чиновники надсилають відмову, у якій сказано, що Олена Зайцева, як інвалід війни, згідно із законодавством справді має право на позачергове одержання квартири, але грошей на будівництво таких квартир з часу прийняття закону жодного разу не надходило. І радять чекати черги.

Бабуся навіть наважилася написати листа найвсесильнішим особам у державі — Президентові України та Прем'єр-міністрові. Однак із Києва прохання про допомогу інваліда війни відфутболили, як і належить, у Харківську облдержадміністрацію, яка, у свою чергу, відреагувала черговою відмовою.

Зі святом Перемоги вас, люба Олено Матвіївно!

Анжела СКРИЛЬОВА, Олександр КОСИЙ (фото).
Харків.

■ ДІТИ ПРО ВІЙНУ

Кустовський Євген, 6 років, школа № 2, 1-г клас, м. Вишневе.

Розібратися в цьому допоможе така таблиця:

	Учасники бойових дій	*Інваліди війни*	*Учасники війни*	*Особи, на яких поширюється дія закону*
Пенсії або соціальні допомоги, що виплачуються замість пенсій, підвищуються (для розрахунку за мінімальну пенсію береться 19 грн. 91 коп.)	У розмірі 150 % мінімальної пенсії за віком. (Наприклад, розрахувати суму підвищення можна так: 19,91х150:100 =29,87)	Інвалідам І групи — у розмірі 400 % мінімальної пенсії за віком, ІІ групи — 350 % мінімальної пенсії за віком, ІІІ групи — 200 % мінімальної пенсії за віком	Учасникам війни, нагородженим орденами і медалями за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, — на 75%, іншим — на 50% мінімальної пенсії за віком	Членам сімей померлих інвалідів війни — на 150% мінімальної пенсії за віком, членам сімей померлих учасників війни та бойових дій, визнаних інвалідами, — на 50% мінімальної пенсії за віком
Щорічна грошова допомога до Дня Перемоги. У 2005 році:	250 грн.	Інвалідам війни І групи — 400 грн., інвалідам війни ІІ групи — 330 грн., інвалідам війни ІІІ групи — 270 грн.	50 грн.	130 грн.
Знижка плати за користування житлом, комунальні послуги, паливо (площа житла, на яку надається знижка, становить 21 кв. метр на кожну особу, яка постійно проживає у приміщенні і має право на знижку, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю	на 75%	на 100%	на 50%	на 50%
Безплатний проїзд залізничним, водним, повітряним, автомобільним транспортом (туди й назад)	Один раз на два роки або раз на рік зі знижкою вартості проїзду 50%	Інвалідам І та ІІ групи один раз на рік, інвалідам ІІІ групи — один раз на два роки або раз на рік зі знижкою вартості проїзду 50%. Особі, що супроводжує інваліда І групи, — один раз на рік зі знижкою 50%. Інвалідам війни та особам, які супроводжують у поїздках інвалідів І групи, надається право користування міжміським транспортом у період з 1 жовтня по 15 травня зі знижкою 50 % вартості проїзду без обмеження кількості поїздок	Один раз на два роки або раз на рік зі знижкою вартості проїзду 50%	Один раз на два роки або раз на рік зі знижкою вартості проїзду 50%
Безоплатне санаторно-курортне лікування або компенсація (для розрахунку суми компенсації середня вартість путівки встановлена у розмірі 150 грн.)	Один раз на рік санаторно-курортне лікування, або один раз на два роки компенсація вартості самостійного санаторно-курортного лікування у розмірі не більше середньої вартості путівки	Один раз на рік лікування, або один раз на два роки грошова компенсація замість санаторно-курортної путівки в розмірах: інвалідам І та ІІ груп — 100% середньої вартості путівки, інвалідам ІІІ групи — 75% середньої вартості путівки	Один раз на два роки санаторно-курортне лікування або компенсація вартості самостійного санаторно-курортного лікування в розмірі не більше середньої вартості путівки	Один раз на два роки санаторно-курортне лікування або компенсація вартості самостійного санаторно-курортного лікування у розмірі не більше середньої вартості путівки
Позачергове встановлення телефонів	Плата за встановлення телефону у розмірі 20% основних і 50% додаткових робіт, абонементна плата за користування телефоном у розмірі 50% затверджених тарифів	Безоплатне встановлення телефонів, абонементна плата за користування телефоном у розмірі 50% затверджених тарифів	Плата за встановлення телефону у розмірі 20% основних і 50% додаткових робіт, абонементна плата за користування телефоном у розмірі 50% затверджених тарифів	Плата за встановлення телефону у розмірі 20% основних і 50% додаткових робіт, абонементна плата за користування телефоном у розмірі 50% затверджених тарифів

Інвалідам війни та прирівняним до них особам також надається право на позачергове безплатне забезпечення автомобілем з ручним керуванням (за наявності відповідних медичних висновків МСЕК). Інвалідам війни, що мають протипоказання до керування автомобілем, автомобіль може бути проданий на пільгових умовах зі сплатою 7 відсотків вартості, якщо керування ним буде здійснювати член сім'ї інваліда.

Крім цього, ветеранам Великої Вітчизняної війни, учасникам бойових дій проти Японії у 1938, 1939 і 1945 роках (у тому числі на території Монголії), нагородженим за бойові дії орденом, медаллю «За відвагу» або медаллю Ушакова, партизанам Великої Вітчизняної війни, а також нагородженим медаллю «За відвагу», незалежно від часу нагородження, згідно з Законом України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» надається надбавка до пенсії в розмірі від 25 до 35 відсотків встановленого прожиткового мінімуму, який на сьогодні становить 332 гривні. Тобто надбавка за особливі заслуги становитиме від 83 гривень (тобто 25%) до 116 гривень 20 коп. (тобто 35%).

Підготувала Наталія ВІЛАМОВА.

3 мільйони 110 тисяч ювілейних медалей

■ НАГОРОДА

Цьогорічний день Перемоги — особливий. Насамперед для нині сущих учасників найкривавішої в історії людства війни, а також тих, хто кував перемогу над ворогом на трудовому фронті, — наших сучасників, котрі живуть у країнах колишнього СРСР. Згідно з рішеннями Ради глав держав СНД, підписаними і нашою країною в жовтні 2002-го та у вересні 2003-го, усіх ветеранів минулої війни нагородять ювілейною медаллю «60 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр.».

В Україні, яка в роки Другої світової війни зазнала величезних людських та матеріальних втрат, нині проживає більш як 500 тисяч безпосередніх учасників тих віхопомних подій. З-поміж них, як запевнили в колишньому Державному комітеті України у справах ветеранів, майже 300 тисяч — інваліди та 250 тисяч — учасники бойових дій (останнім часом, щоправда, у зв'язку із законодавчими змінами, ця категорія ветеранів зросла на 40 тисяч миротворців).

Держава вшановує вдів учасників війни, членів сімей загиблих воїнів та миротворців. Отож загалом на виконання Указу Президента України від 21 лютого цього року та відповідного розпорядження Кабміну в Україні виготовлять 3 мільйони 110 тисяч ювілейних медалей, на що виділено 31,5 мільйона гривень. А виконати це завдання доручено Банкнотно-монетному двору Національного банку України.

А як нині, у переддень головного свята фронтовиків, справи з виконанням цього державного завдання?

— 1,5 мільйона медалей виготовили ще на кінець квітня, — каже директор Монетного двору Олексій Щуров, — а до 9 Травня додамо їх ще півмільйона. Всі комплекти медалей, куди входять посвідчення та футляри, виготовимо у зазначені терміни.

Залишається лише додати, що Державне управління справами, як зазначив відповідальний секретар Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України Володимир Репринцев, першу партію комплектів ювілейних медалей — майже 800 тис. — відправило в регіони країни до Дня Перемоги. Решта медалей надійде пізніше, і до 19 серпня поточного року планується завершити їх вручення усім ветеранам війни.

Володимир ПІДВИСОЦЬКИЙ.

На знімку: такий вигляд має лицьова сторона ювілейної медалі.

■ РЕПОРТАЖ

Ціна «Слави»

Усе цивілізовано — щосуботи в експоцентрі на Нивках, павільйон Е, вхід — п'ять гривень.

Орден «Олександра Невського» першого ступеня — півтори тисячі гривень, «Червоного Прапора» — тисячу, «Слави» — 140 доларів. Прославлена в пісні «медаль за місто Будапешт» — 130—160 грн.

Я не повірив очам — бравий дідок у військовому кітелі з посмішкою дістає з кишені орден «Перемога» і золоту «Зірку Героя».

— Ви що, продаєте це?

— Ні, просто показую свої нагороди.

— І «Перемога» ваша?

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

— Звичайно, адже я маршал.

— А як вас звати?

— Річард Гордон Хілларі Комерфельд Кім Філбі.

— Той самий? — вирішив я вивести жартівника на чисту воду.

— Ні, його син, — не піддався на провокацію «нащадок» легендарного розвідника.

— Ви його слухайте більше, він вам таке розповість, — зі сміхом обіцяє один із продавців.

— Але нагороди?

— Дублікати, до того ж дешеві.

— Від чого взагалі залежить ціна нагород?

— Від багатьох обставин. Тираж, рік випуску, стан, звісно, матеріал. Якщо є документи, ціна піднімається відсотків на двадцять — тридцять.

— А сенс?

— Посвідчення підтверджують автентичність товару, та й переважна більшість місцевих усе-таки колекціонери, а не «бариги».

— «Товар» звідкіля берете?

— По-різному буває. Родичі приносять, випадкові люди, самі ветерани. Але це рідко. Бо для них це не просто прикраси, це — життя. Ось останнє придбання — внучка продала повний комплект дідівських нагород з документами.

Добір орденів і медалей вражав. Три «Червоних Зірки», «Червоний Прапор», орден Леніна, медалі «За відвагу», «За бойові заслуги» і т. д.

— І скільки це коштує?

— 1800 доларів.

— Не дешево.

— Як сказати, той, кого ними нагороджували, з вами напевно не погодився б.

До другої години торгівля потихеньку затихає. Мешканці цього ринку, схожого більше на музей, складають свої експонати. Я вирушаю до виходу.

— Куртку продати не хочете? — зупиняє мене жвавий молодик у камуфляжних штанях. Куртка в мене льотна, старого зразка і в чудовому стані.

— Дякую за пропозицію, але вона не продається — подарунок батька, льотчика морської авіації.

— Тоді шоломофон купи.

— Не треба.

— Даремно. Надумаєш, приїжджай через тиждень...

Олег ДЕНИСОВ.

ЗА ПЕРЕМОГУ!

СУБОТА, 7 ТРАВНЯ 2005 ■ № 83 (3583)

ŻOŁNIERZU! Twój czyn i Twoja ofiara przyniosła zwycięstwo

ZWYCIĘZYMY

Zwycięstwo wolności i sprawiedliwości

Bezwarunkowa kapitulacja Niemiec podpisana w Berlinie dnia 8 maja 1945 r.

9 MAJA ŚWIĘTEM ZWYCIĘSTWA

Солдате! Твоє діло і твоя жертва принесли перемогу — лозунг газети *«Переможемо» (газета солдата) середа, 9 травня 1945 року*

Перемога свободи і справедливості

Безоглядна капітуляція Німеччини підписана у Берліні 8 травня 1945 року у присутності маршала Жукова та представників збройних сил союзників (текст капітуляції)

9 травня стане Днем Перемоги

■ У ФОКУСІ ДЗЕРКАЛ ЕПОХИ

Знов про ціну війни

Тут, можливо, наша рубрика не годиться, бо йдеться про факт, газетами якраз зафіксований. Ось «Армейская правда» від 8 травня 1945-го. Газета готувалася, мабуть, раніше, й ще не містить парадності, яка охопить всі часописи світу через два дні. Там ще є суто ділові статті, приміром, «Танк підбито» або «Не давати ворогові передишки». І є ще рубрика — «Підписка на Четверту Державну воєнну позику». А нижче стаття про те, що коли в підрозділі майора Болдишева відкрився мітинг і бійці заслухали повідомлення про позику, слово взяв безпартійний єфрейтор, колишній харківський робітник, «убелений сединами». І його полум'яна промова викликала серед бійців надзвичайне хвилювання. Він сказав, що відчуває ненависть до німців ще з 1918 року, коли в боях з ними на Україні дістав перше поранення. І ось тепер він сповна розрахувався з німцями, і віддає готівкою на воєнну позику 750 рублів, «щоб наша держава ще ширше розправила плечі». Однополчани підтримали цей виступ словом і ділом. А поруч ще одна замітка — «Подвійний оклад». Особовий склад ввіреного мені підрозділу, пише лейтенант П., в першу годину підписки на позику реалізував облігацій позики на суму, що вдвоє перевищує місячне утримання підрозділу — всього 7400 рублів. Як ми пам'ятаємо, саме тоді «Нью-Йорк Таймс» уже підрахувала кошти, витрачені на цю війну. Ці американці вічно поспішають: щойно названих цифр вони явно не врахували, отже, їхні дані дуже занижені. Газети іноді треба читати, хлопці!

«Батьківщина»

Париж, четвер, 10 травня 1947 року

Видає редакційна колегія Українського національного фронту

Слава нашому великому народові, народові-переможцеві!

Перший у війні за перемогу, перший у боротьбі за мир — передовиця, що закінчується словами: «Слава нашій героїчній Радянській Армії, яка відстояла незалежність нашої Батьківщини і завоювала перемогу над ворогом! Вічна слава героям, що полягли в боях з ворогом і віддали своє життя за свободу і щастя нашого народу!» Тут же, на першій сторінці, вірш Володимира Сосюри «Здраствуй, свято перемоги» Під заголовком «За встановлення тривкого і справедливого миру, маніфестували народні маси в день 1 травня» — репортажі з Москви, Парижа, Белграда, Софії, Праги, Рима, Варшави, Шанхая, Мадрида.

БАТЬКІВЩИНА

«LA PATRIE»

...НАШОМУ ВЕЛИКОМУ НАРОДОВІ, НАРОДОВІ — ПЕРЕМОЖЦЕВІ!

Здраствуй, свято перемоги

А Варшава була руїною

На початку 1944 року на Житомирщині дислокувалися частини Першої польської армії. Штаб формування був в обласному центрі на вулиці Михайлівській. Очолював його генерал Вальтер Свєрчевський. У Бердичівському районі формувався танковий корпус — ту хвилюючу сторінку історії увічнює пам'ятник, встановлений в Осиковому.

— Ми писали заяви, щоб нас узяли добровольцями до польських формувань, — розповідає житомирянин Зигмунт Венгловський. — Спершу думали створити навіть Польський фронт, але побачили, що війна швидко закінчиться. Я був зв'язківцем. Бойовий шлях проліг через Західну Україну. Особливо запам'яталася битва за Варшаву. Вона була в руїнах...

На 60-річчя Великої Перемоги колишнього фронтовика знову запросили до столиці Польщі для участі в урочистостях з нагоди знаменного ювілею. У складі делегації шестеро ветеранів Війська Польського з Житомирщини. В одного з них, Михайла Колодзея з Коростишева, взагалі особлива доля. Друга світова війна для нього почалася 1 вересня 1939 року — він жив на території Західної України, яка входила тоді до складу Польщі. Довелося пережити гірку розгрому польської армії, якій перший судилося випробувати на собі міць броньованого гітлерівського кулака. А в Коростишеві опинився тому, що довго висіла тавром ота коротка частина біографії — не дозволили жити в Житомирі...

— Тепер усі ми — рівноправні громадяни незалежної України, — каже Зигмунт Венгловський. — Спілка ветеранів Війська Польського, яку я очолюю, об'єднує 180 осіб. Не забувають нас у Польщі — надають матеріальну допомогу. Ветерани з Житомирщини брали участь у святкуванні 60-річчя Війська Польського, що проходило у Хелмі. Вшанували пам'ять героїв повстання у Варшаві. В День Перемоги ми з гордістю одягнемо наші нагороди — радянські, польські, українські.

Олексій КАВУН.

Житомир.

Фото автора.

Британія: меланхолійне свято

Кілька місяців тому у британській пресі вибухнув черговий скандал, пов'язаний з королівським сімейством. Принц Вільямс на одну з костюмованих вечірок з'явився у нацистській формі. Як міг принц так зневажливо ставитися до тисяч загиблих у Другій світовій британців? Преса з місяць смакувала подробиці скандалу, а принц вибачався й обіцяв надалі бути прискіпливішим до свого гардероба.

Ця історія свідчить, що для британців Друга світова війна — це ще не перегорнута сторінка історії. Події тих часів і сьогодні впливають на їхнє життя та політику. Про те, як святкуватимуть День Перемоги у Великій Британії, я запитала у мера маленького англійського містечка Брумсгрув, ветерана Другої світової, містера Теда ТІДДІ.

— Для нас День Перемоги — велике свято. Кожне місто і містечко організовує щось на зразок народних гулянь з танцями. На вулицях обов'язково розвішуємо британські прапори та іншу державну символіку.

— А військовий парад влаштовуєте?

— Ні, це свято для людей.

Загалом містер Тідді про війну говорить неохоче. Його більше займають проблеми не тих часів, а нинішні. Незважаючи на похилий вік, він брав активну участь у передвиборній кампанії на боці консервативної партії. Одного разу ми проходили повз бар, відвідувачі якого дивилися футбол. Грав «Ліверпуль» проти «Челсі». Я запитала: «За яку команду ви вболіваєте?». «За ту, яка називається Англія», — вмить і без пафосу відповів містер Тідді.

Патріотизм — така само характерна риса британської нації, як, приміром, емоційність італійців. Тому історію вони знають «на відмінно» і добре пам'ятають, що приніс на їхні острови фашизм.

Газета «Таймс» передбачає, що цей ювілейний День Перемоги «буде меланхолійним, бо в ньому востаннє братиме участь «найкраще покоління», тобто учасники війни. Однак лондонські журналісти не повідомляють про грандіозні плани святкувань; не кричать на кожному розі про свою перемогу і не рапортують у газетах про те, які міста Європи визволили їхні солдати. Натомість вони ставлять багато запитань про те, в якому становищі після Другої світової опинилися країни Східної Європи та Прибалтики після Дня Перемоги; що демократичний світ зробив для того, аби не допустити розвитку сталінізму; хто винен у проведенні політики замирення з фашистською Німеччиною до 1939 року? Це складні запитання для західних істориків та політиків, бо поставити їх вони можуть хіба що дзеркалу.

Маргарита СОКОЛОВСЬКА.

Напередодні свята китайці побачать «А зорі тут тихі...»

Серед багатьох гостей 9 Травня в Москві на запрошення Путіна буде й голова КНР Ху Цзіньтао. Від імені президента РФ 27 ветеранам Китаю — бійцям народного ополчення і тим, хто воював у складі 88-ї Далекосхідної Червонопрапорної бригади, вручено ювілейні медалі «60 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр.». Серед нагороджених Мао Аньцин — син Мао Цзедуна, діти відомих партійців.

Основні урочистості з нагоди Перемоги у війні з фашизмом відбудуться у КНР у вересні, коли відзначатимуть 60-річчя підписання Токіо акта про капітуляцію. Нині в Китаї вшановують пам'ять загиблих у боротьбі з фашизмом радянських воїнів. Напередодні ювілейної дати уряд м. Маньчжурія (автономний район Внутрішня Монголія) виділив 1,5 млн. юанів на ремонт меморіалу полеглим героям радянської Червоної Армії. До речі, у парку «Сішань» м. Ваньчжоу стоїть бронзове погруддя українця Григорія Якимовича Кулішенка. У 1938-му, через рік після початку японської агресії, він прибув до Китаю у складі групи льотчиків-добровольців. 14 жовтня 1939 року командир бомбардувальної групи Г. Кулішенко був тяжко поранений у повітряному бою й загинув смертю героя, встигнувши посадити на р. Янцзи свою підбиту машину. На березі його й поховали місцеві жителі. У 1958-му міськадміністрація перепоховала його прах у парку «Сішань». З початку 70-х рр. держава тричі виділяла кошти на упорядкування могили Кулішенка, яку щорічно відвідують близько 50 тис. осіб.

Тут пам'ятають про величезну підтримку, що її надав СРСР Піднебесній. Із 1937-го по 1941 рік у війні опору Китаю японській агресії брали участь 3 тис. 665 радянських добровольців. 211 з них загинули на полі бою. У першу половину антияпонської війни СРСР поставив Китаю, серед іншого, 1285 літаків, 1850 автомашин, 1600 гармат різного калібру, 82 танки. Після розгрому німецького фашизму в Європі, 9 серпня 1945 року, Москва оголосила війну Квантунській армії і перекинула до Північно-Східного Китаю свої війська, чим прискорила капітуляцію Японії. У боях проти японських військ лише в серпні 1945-го загинули 12 тис. 31 радянський солдат.

Про події воєнних років розповідає фотовиставка, що відкрилася в Народно-революційному військовому музеї Китаю. Вийшов друком фотоальбом «Спогади про перемогу», випущений прес-канцелярією Держради КНР. До пам'ятної дати приурочено і прем'єрний показ телесеріалу «А зорі тут тихі...», що з 6 травня транслюється по Центральному китайському телебаченню.

Ольга ТАНАСІЙЧУК
(спеціально для «ГУ»).

Шанхай.

 Висловлюємо подяку співробітникам Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років», Національної бібліотеки України

«Ми плакали і сміялися...»

У жовтні 1942 року по Кабанячому поповзли чутки, що німці відправлятимуть молодь на роботи до Німеччини. Ірина із сімох дітей у родині була найстарша, їй на ту пору тільки чотирнадцять років виповнилося. Але місцеві поліцаї служили новим хазяям вірою і правдою, тож не мали до своїх односельців ані жалості, ані співчуття. 19 кабанських дівчат, з яких Ірина була наймолодша, кинули свої жалюгідні пожитки на підводу і пішки, під дулом автомата, рушили до Німеччини.

Дівчат привезли до міста Триберк-Шварцвальд, недалеко від Франції, а через деякий час разом зі своїми односельчанками Іринка опинилася в трудовому таборі Шраубен Фабрик. Три роки, проведені в Німеччині, були сповнені тяжкої праці й великої туги за батьківщиною, матір'ю, братами і сестрами. Визволення прийшло аж у квітні 1945 року. Ірині було вже майже вісімнадцять, вона повернулася додому дорослою людиною, яка до дна випила чашу страждань і гноблення.

На пошту Ірина прийшла в 1947 році. Ірина Петрівна заочно закінчила Харківський електротехнікум. Довгі роки працювала заступником начальника Кремінського районного вузла зв'язку, часто виконуючи обов'язки і першого керівника.

З її ім'ям насамперед пов'язують будівництво нового будинку пошти. Ветерани розповідають, що коли це будівництво починалося, Ірині Петрівні доводилося виконувати роль «важкої артилерії» в справі вибивання грошей чи пошуку будівельних матеріалів.

Двічі її обирали депутатом місцевої ради, довгі роки вела роботу громадсько-політичного клубу «Фронтовичка». На його базі ветерани створили хор і часто виступали перед мешканцями Кремінського району, брали участь у фестивалях. Багато років Ірина Петрівна співала в ансамблі, до складу якого входять і колишні в'язні фашизму.

На лацкані строгого костюма Ірини Петрівни є нагорода, що одразу привертає увагу. Це Почесний знак гідності — найвища нагорода Міжнародного союзу колишніх малолітніх в'язнів фашизму. Ветеран поштового зв'язку удостоїлася її за активну роботу як голова Кремінського відділення спілки колишніх малолітніх в'язнів. До речі, у Кремінському районі нараховується близько 1000 в'язнів фашистських таборів.

— Це свято для мене найдорожче, — каже Ірина Петрівна і не стримує сліз. — Я досі пам'ятаю, як ми плакали і сміялися з радості, коли довідалися, що війні кінець.

Алла АНТИПОВА.

Луганська область.

Я повернувся з війни з порожнім рукавом, а Москві зобов'язаний життям

Запрошення до Москви Олександр Васильович Медяник отримав від самого президента Росії. Сталося це минулої осені в Києві, на святкуванні 60-річчя визволення України. На президентському прийомі ветеран був разом із дружиною Ганною Петрівною. Леонід Кучма, підходячи разом зі своїм російським колегою до запрошених, упізнав донеччанина і привітався. «А це наш знаменитий партизан із Донецька», — представив він Медяника Володимиру Путіну. Президент Росії простягнув руку і сказав, що радий буде бачити ветерана навесні на урочистостях у Москві.

Олександра Васильовича я застала на роботі: колишній заступник командира партизанського загону працює і сьогодні — інструктором обласної споживспілки. Мій співрозмовник дістає із сейфа фотографію і папери:

— Це я з Олексієм Федоровичем Федоровим, командиром Чернігівсько-Волинського з'єднання партизанських загонів. А я був заступником комісара з'єднання з комсомолу. Федоров у 1980-му в мене цілий місяць гостював. Це фото — вже реліквія, воно є і в Донецькому краєзнавчому музеї, і в Києві. А ось мій паспорт, за яким мене закинули у ворожий тил. А це —німецький пропуск...

Те, що ветеран іде на ювілей Перемоги до Москви, —символічно. Адже саме зі столиці Радянського Союзу починалася партизанська «кар'єра» 17-річного Сашка із Красного Лимана на Донеччині. Після чотирьох місяців навчання курсантів закидали в тил.

— Летіли з Москви. Уже все готово — радіостанція, гранати, одягнені так, щоб не виділятися серед населення, — пригадує Олександр Васильович. — І перше, про що ми попросили водія, — дорогою на аеродром заверзти нас на Красну площу. Це було як благословення Батьківщини на бій, на смерть. Ми знали, багато хто з нас не повернеться з цього бою. Але ми йшли — із любові до рідної землі, до Батьківщини. Льотчиком у нашому літаку була Валентина Гризодубова, Герой Радянського Союзу. Уявляєте, як ми, 17—18-річні, на неї дивилися?

Напередодні Сашко Медяник справив весілля зі ще однією курсанткою — Ганною Дерев'янкіною. Нареченим батьком став Тимофій Строкач, начальник Українського штабу партизанського руху з диверсій. Дружком — земляк з Красного Лимана Костя Жихарський: незабаром його стратили гітлерівці. А дружкою — Люба Шевцова, майбутня учасниця «Молодої гвардії». Усе сплелося: війна, кохання, величезна відповідальність і смертельна небезпека. За молодістю дуже швидко наставала зрілість. У тил молодят викидали разом: кому ще можна довіритись, як не «другій половині»?

Москва — це слово для партизанів означало багато. У столиці розташовувався український штаб партизанського руху.

«Москві я зобов'язаний життям», — так висловився ветеран. У березні 1944-го він дістав поранення у селі Стара Гута під Ковелем. Відбило руку, ногу. Олександр Васильович каже, що бачив німця, який у нього вистрелив з автомата і кинув гранату. А попереду вже наступали два танки зі свастикою.

— Партизанові здатися в полон? Стратять. Один вихід — застрелитися, — розповідає ветеран. — Дістав із кобури пістолет, послав патрон до патронника, приміряюсь, як краще. А жити хочеться! Кругом весна, ліс, квіти. Ну ще трошки помилуюся, ще трошки. Танки вже близько. Коли раптом біжать двоє партизанів, із червоними стрічками: наші! Вони мене впізнали, забрали. І перевезли через лінію фронту.

Прифронтовий шпиталь, до якого потрапив боєць, розташовувався у селянській хаті. За кілька днів поранена рука набрякла і стала синьо-чорною: гангрена. Кінцівку ампутували. — Коли приходить хірург і показує водієві: цього евакуювати і цього. А водій каже: «А давайте ще й партизана візьмемо». Кинули мене, соломою присипали і повезли».

За щасливим збігом обставин Медяника вивезли до Москви. Особливо дороге місце — Курський вокзал. Тут, у школі поряд з вокзалом, був обладнаний шпиталь, де витягли з того світу українського партизана.

— Пишаюся тим, що в цій страшній боротьбі я був у лавах захисників. А ще тим, що їду на Парад Перемоги, їду переможцем. Що я пройдуся Красною площею, як колись — у юності. Так, я повернувся із війни з порожнім рукавом, але не зі спустошеною душею.

Останні дні перед від'їздом для Олександра Васильовича видалися клопітними — квитки, документи. По секрету мій співрозмовник зізнався, що всіх ветеранів —учасників свята у Москві — забезпечили новими темно-синіми костюмами, черевиками і кашкетами.

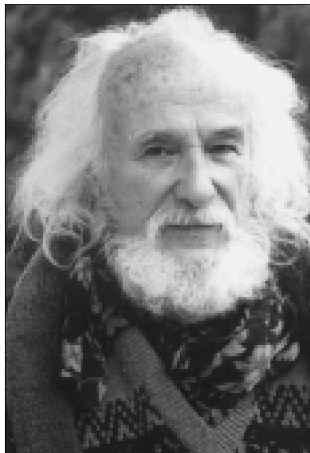
Ліна КУЩ.

Фото автора.

Війна у долі й на полотнах

Так назвав свою персональну виставку в Ялтинській галереї кримський живописець Віктор ТОЛОЧКО (на знімку), вшанований у Києві Почесною грамотою Верховної Ради України й золотим знаком за особливі заслуги перед українським народом. Творчий звіт художник присвятив 60-річчю Перемоги, адже тричі виривався з лабет смерті...

Роки минали в колекціонуванні експонатів національного мистецтва XX століття й написанні картин. А нині у свої 82 роки не розлучається із пензлем. Народний художник України написав десятки масштабних психологічних полотен про війну. А пейзажі Віктора Толочка задушевні, живі, витончені. Його картини є в наших і закордонних галереях і музеях. Нещодавно київське видавництво «Континент ПРИМ» присвятило майстру книжку із серії «Видатні художники України».

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

Юрій Шухевич:

«ТРЕБА СКАЗАТИ ПРАВДУ»...

Чи можна досягти примирення між ветеранами Другої світової війни і вояками УПА?

— Треба сказати правду, і тоді ворожнеча зникне сама собою, — вважає Юрій Шухевич. — Маємо усвідомити свою історію. У нас було дві України: одна — під синьо-жовтими знаменами, друга — під червоними. Вважаю, що усіх учасників національно-визвольних змагань — і січових стрільців, і вояків УПА, і отаманів Холодноярської республіки — треба офіційно визнати борцями за волю України. Поки що ніхто не зініціював «круглого столу», за котрим і воїни Радянської Армії, і вояки УПА поговорили б про те, як готувати суспільство до усвідомлення історичної правди. Адже не буває миру без справедливості...

Для сина легендарного головнокомандувача УПА генерала Чупринки війна не завершилася в 1945 році. Боротьба за волю і незалежність України тривала до середини 50-х років. Багато років поспіль Юрій Шухевич і вояки УПА добивалися від компетентних органів правди про загибель і місце поховання генерала Чупринки. І лише зовсім недавно надійшла «остаточна» інформація про те, що тіло генерала спалили, а попіл розвіяли над Збручем. Тим самим Збручем, який навпіл ділив колись Україну та її історію. Батько поклав на вівтар незалежної України життя, син — здоров'я, зір, що були втрачені в тюрмах і таборах. І нині керівникові громадської організації «Галицький вибір», офіс котрої розташований на вулиці імені Генерала Чупринки, є про що сказати молодим.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львів.

■ І МІДНІ ТРУБИ...

Севастополь в очікуванні військового параду

Місто-герой активно готується до святкування 60-річчя Великої Перемоги: в усіх районах пройшли суботники, впорядковано військові меморіали та поховання, оргкомітет погоджує деталі урочистого відкриття Алеї тринадцяти міст-героїв України, Білорусі та Росії.

Прикрасою величного свята стане спільний військовий парад військових моряків українського і російського флотів. Вони пройдуть площею Нахімова біля вічного вогню перед ветеранами і представниками міської влади і двох флотів, біля пам'ятника адміралу Нахімову, де розмістяться військові оркестри ВМСУ і ЧФ РФ, численні гості та жителі міста. Парад за традицією відкриє колона ветеранів, а очолить її машина з прапором Перемоги. Серед прапороносців — два Герої Радянського Союзу: Віктор Колядін і Петро Павлов. За колоною ветеранів урочистим маршем пліч-о-пліч пройдуть українські й російські моряки.

На Приморському бульварі й у сквері воїнів-інтернаціоналістів ветеранів запросять «фронтові» польові кухні. День Перемоги завершиться святковим салютом і феєрверком. Подбали і про те, щоб головних винуватців торжества, а їх у Севастополі 20 тисяч 700 осіб (саме стільки одержать медаль «60 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр.»), не підвело в цей день здоров'я — в місті буде організовано чергування 12 спеціальних бригад швидкої медичної допомоги.

Передсвятковий настрій трохи затьмарює неузгодженість влади стосовно тих мешканців Севастополя, три чверті яких не можуть поки що підтвердити своє проживання в місті в 1941—1942 рр. Адже відомо, що у військових зведеннях того часу воно називалося не інакше, як місто-фронт. Щоб одержати статус учасника війни, одного посвідчення, виданого багато років тому за рішенням міськради, мало. Тому люди похилого віку замість підготовки до свята знову збирають довідки, архівні документи, шукають свідків, ходять по судах і щосуботи збираються в комітеті ветеранів війни, щоб поділитися досвідом виснажливої боротьби з владою за своє право на пільги. Не потрапили вони й до списків на державні передсвяткові виплати. І хоч як дивно, навіть ті, хто нагороджений медаллю «За оборону Севастополя». Ще є час, щоб виправити помилку, допущену по відношенню до ветеранів.

Світлана КАЛИНОВСЬКА.

Севастополь.

імені В. Вернадського, інформаційного центру Посольства США в Україні за надання газет травня 1945, 1947 років. Окрема подяка — Тарасові Запорожцю

ЗА ПЕРЕМОГУ!

СУБОТА, 7 ТРАВНЯ 2005 ■ № 83 (3583)

"Взвил бесноватый..."
Художник А. Кейль,
Вірші О. Жарова.

Бойовий орден — за дим від грубки

■ **ХОЧЕТЕ ВІРТЕ, ХОЧЕТЕ...**

84-річна Устина Липкіна у великі свята надягає шаль, на якій рубіново мерехтить орден Червоної Зірки. А потім баба Устя починає топити грубку. Будь-якої пори року, на яку свято припадає.

Сусіди вже звикли до цієї церемонії і нічому не дивуються. А в перші післявоєнні роки ще й як дивувалися. Поки Устина Варфоломіївна не розповіла їм про орден і про грубку.

Її будинок на початку війни стояв на самому краєчку лісу (жила вона тоді на Брянщині). І не випадково німці, захопивши село, розташувалися в хаті Устини на постій. У перший же день вони перебили всіх курей, пожерли геть усі яйця. А за плату запропонували дівчині величезний портрет Гітлера.

На третю добу німці знялися з постою, а вночі у віконечко хтось постукав. Визирнула, аж це Василь, з сусідньої вулиці. Він і запропонував Усті: "Щойно вирушить на станцію потяг, запалюй грубку, та дивися, щоб дим був густий".

На третій день Устя й розпалила грубку — дим удався на славу. А під укіс полетіли цистерни і вагони з фрицями. Разів із 40 розпалювала вона грубку. Диміла вона славно! А сусіди аж об поли билися — спека на дворі, а Устина пічку гаяє.

А коли вже з села німчуру повичистили, вийшли з лісу партизани. Їхній командир, бухгалтер колгоспу "Красный пахарь", і вручив Устині Липкіній орден Червоної Зірки.

— Оце тобі, доню, нагорода за дим. Сама розумієш, який, — посміхнувся Микола Данилович Силуянов, командир партизанів.

Отак і з'явилася в Усті бойова нагорода. Тому і палить вона у свята грубку і милується димом.

В'ячеслав ВОРОНКОВ.

■ **ДІТИ ПРО ВІЙНУ**

Бо гинуть люди, плачуть діти...

Велика Вітчизняна війна розпочалась у 1941 році. Тоді загинуло кілька мільйонів людей. Тих військових, які відвоювали нашу Україну у німецьких загарбників, нині шанують. На честь солдатів, які загинули, збудували пам'ятники і зробили свято — День Перемоги.

Дарина Гамеляк, 4-В клас, школа № 17, Ірпінь.

Війна — це дуже страшна подія, бо гинуть люди, плачуть діти. Я хочу, щоб ніколи не вибухали бомби, не стріляли гармати, не плакали люди. Ми вдячні тим, хто захищав Україну.

Дмитро Горбунов, 3-Б клас, школа № 17, Ірпінь.

Люди — від дітей до людей похилого віку — витримали муки, нестерпні страждання. Все винесли на своїх плечах, піднялися з руїн. Перемогли!

Анна Полійчук, 4-В клас, школа № 17, Ірпінь.

Інколи ми слухаємо розповіді свідків війни — наших дідусів і бабусь — і уважно дивимося їм в очі. В ці хвилини ми відчуваємо, який гарний цей мирний світ і чисте блакитне небо. І щастя стає безмежним. Хай ніколи не повториться той жах!

Аделіна Белінська, 4-В, школа № 17, Ірпінь.

Тато розповів мені про війну. Які сміливі були наші солдати. Я теж таким буду! Вже сьогодні пообіцяв татові їсти всю кашу. Я її так не люблю. А мама казала, що в дітей війни не було солодощів, іграшок, мультиків, теплого одягу, мам і тат. Не хочу, щоб була війна!

Руслан Митрофанов, 6 років, Миколаїв.

Наші дідусі воювали за свободу, за наше життя, за нашу націю, за Україну. На щастя, ми виграли.

Максим Ковальчук, 3-Б, школа № 17, Ірпінь.

Я хочу, щоб ніколи не повторилася злість і лють фашистів. Лихо для маленьких діточок. Хай світить ясне сонце і усміхаються діти!

Анна Стеценко, 3-Б, школа № 17, Ірпінь.

Якось ми ходили в Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років. І я там побачила партизанську землянку, військові трофеї, фотографії виснажених дітей за колючим дротом, а ще... рукавички з людської шкіри.

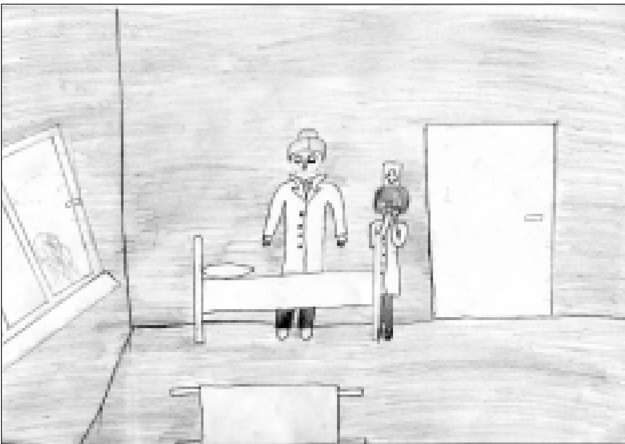
Наташа Калугіна, 8-А, школа № 1, Немішаєве.

Війна — найстрашніше лихо, що може скоїтися на українській землі. Тому що війна — це смерть. Фашисти прийшли на нашу рідну землю і принесли жах, зраду, страх, Велику Вітчизняну війну. Але наші предки захистили Україну від загарбників, і ми маємо змогу жити і підростати.

Сергій Лізоузов, 3-А, школа № 17, Ірпінь.

Ходив з дідусем до зоопарку. Бачили слона. Такого ж старого, як і дідусь. Я спитав: "Він теж воював? А на чиїй стороні? І чи є в нього медалі?".

Вітя Лепеха, 5 років, Київ.

Пахолок Тетяна. 11 років, СШ №8, 4-А клас, Бориспіль.

■ **ФРОНТОВІ ЧАСТІВКИ**

У командиров в штабе
У каждого по бабе.
А не было б у них баб,
На хрена тогда и штаб.

***

Мы сидим на дне окопа
И имеем бледный вид.
У меня промокла попа,
Потому что моросит.

***

А на нашей подлодке
Есть мотор и нету водки,
Нету баб и нет армян,
Но есть боцман
Цукерман.

***

Партизанка молодая
Подвиг совершила —
Геббельсу 2 мая
Яйца откусила.

***

Сидит Гитлер на березе,
А береза гнется.
Посмотри, любимый
Сталин,
Как он навернется.

***

Говорят: кому война,
Кому мать родна.
У кого такая мать,
Я тех знать не знаю.

***

Напрасно фрицы
с Гитлера
Ждут шерстяного
свитера,
Из гитлериных усиков
Не выйдет даже трусиков.

***

Как на улице туман,
Полное затмение —
Глянул Гитлер на Москву
И лишился зрения.

Эх, веревка на осине —
Любо-дорого смотреть,
Скоро Гитлеру косому
На веревочке висеть.

Кукринікси. "Потеряла я колечко". 1943 р.

"Руки в мене були до ліктя у браслетах..."

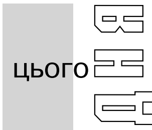
■ **ТРОФЕЇ**

День Перемоги Леонід Йосипович Ременний зустрів в Одесі. У визволеному від румунів і німців місті роботи вистачало.

А за рік перед тим він привіз із війни свої перші трофеї.

— До Севастополя, де я служив у 1-й бригаді торпедних катерів, — розповідає Леонід Йосипович, — привезли перших полонених, німців і румунів. Вони відбудовували місто. Багато хто з полонених був зодягнений наче на військовий парад — руки в перснях, обручках, портсигари срібні. А годинників у кожного — десятка по півтора. Ну, звичайно, все те багатство вони нам як трофеї і подарували. Блискучих брязкалець із жовтого металу в мене набралося з пів-відра. Пішов я з ними до акумуляторника Толі та й кажу: "Перевір, може, золото?" Він капнув на персні кислотою, а вони і задимилися — виявилося, латунь. Дешевками вивилися німці й румуни — замість золота латунь носили для форсу.

А от з годинниками мені пощастило. Як зараз пам'ятаю — фірма "Мозер", браслетки, шкіряні ремінці. Руки в мене до ліктів були в браслетах і годинниках. Я ці годинники потім на вагу продавав.

7 ТРАВНЯ

■ 1885 р. Народився академік Микола Кащенко, біолог. Заснував у Києві 1913 року акліматизаційний розсадник культурних рослин.
■ 1935 р. Засновано журнал Українського товариства сліпих "Заклик" (виходив російською та українською мовами).
■ 1960 р. У СРСР ухвалено закон про завершення переведення всіх робітників і службовців на семи- і шестигодинний робочий день.
■ 165 років від дня народження П. Чайковського, російського композитора, музичного драматурга.
■ 65 років, як не стало закарпатського композитора, диригента, священика Івана Бокшая.

Редактор номера Світлана ПИСАРЕНКО.

Редколегія:
Леонід **БРОВЧЕНКО,**
Анатолій **ГОРЛОВ,**
Сергій **ДЕМСЬКИЙ,**
Віталій **ЖЕЖЕРА,**
Іван **ІЛЛЯШ,**
Світлана **ПИСАРЕНКО,**
Віталій **СУДДЯ.**

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

ⓟ Платні матеріали.

Засновник — Верховна Рада України

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання— КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для фізичних осіб — 40224, 08775. для підприємств і організацій — 60955.

Передплатна ціна: для фізичних осіб — 3,30 грн. та 2,00 грн. для підприємств і організацій — 6,00 грн на місяць.

Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Загальний тираж 159037.

СПДФО Гайденко В. І. (Друкарня «Нормальные цены») 61068, м. Харків, вул. Тарасівська, 2а.
Зам. 172

ВАТ «Видавництво «Вільна Україна» 79026, м. Львів, вул. В. Великого, 2.
Зам. 257

ВАТ «Видавництво «Київська правда» 04136, м. Київ, вул. М. Гречка, 13.
Зам. 1726

Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ:
для довідок — 454-84-92;
телефакс — 234-72-54;
відділ реклами — 449-72-53, 454-81-34, 454-81-44;
телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — **загальний**
reklama@golos.com.ua — **відділ реклами**
let@golos.com.ua — **відділ листів**
foto@golos.com.ua — **відділ ілюстрацій**

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

Internet: http://uamedia.visti.net/golos